

Стенографски дневник

Откриване и 1. заседание

Четвъртък, 1 ноември 1951 г.

Открито в 17 ч.

Председателствувал председателят Фердинанд Козовски.

Секретари: Руска Варадинова и Георги Аракчийски.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.		Стр.
Откриване на сесията	3	Законопроект за отменяване на Закона за счетоводството. (Приемане)	9
Одобряване на дневния ред за заседанието	3	Законопроект за самооблагане на селското население. (Приемане)	9
Дневен ред:		Говорили: министър Кирил Лазаров	10
Одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 5, букви «б» и «в», и чл. 4, буква «н», от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари 1951 г. до 31 октомври 1951 г. (Приемане)	3	Геро Грозев	11
Полагане клетва от новите министри	4	Министър Кимон Георгиев	12
Законопроект за данък върху оборота. (Приемане)	4	Кирил Клисурски	13
Говорили: министър Кирил Лазаров	6	Законопроект за авторското право. (Приемане)	14
Стоян Халачев	8	Разглеждане предложението на Националния съвет на Отечествения фронт за отзоваване на народни представители	17
		Дневен ред за следващото заседание	17

(Точно в 17 ч. в залата на Народното събрание влизат председателят на Министерския съвет др. Вълко Червенков заедно с министрите и председателят на Президиума на Народното събрание др. Георги Дамянов заедно с членовете на Президиума, посрещнати със ставане на крака и продължителни ръкопляскания.)

В дипломатическата ложа присъствуват представители на дипломатическото тяло, а в галериите — представители на печата и граждани.)

Председател Фердинанд Козовски: (Звъни) Присъствуват необходимото число народни представители. Откривам заседанието.

Другарки и другари народни представители! Ще ви прочета указа за свикване Народното събрание на четвърта редовна сесия. (Чете)

УКАЗ
№ 524

Президиумът на Народното събрание, въз основа на чл. 19 и чл. 35, точка 1, от Конституцията на Народната република България,

П о с т а н о в я в а:

Свиква Народното събрание на IV редовна сесия на 1 ноември 1951 г., в 15 ч.

София, 22 октомври 1951 г.

За Председател на Президиума на Народното събрание: **П. Такъв**

Секретар на Президиума на Народното събрание: **М. Минчев.**

Обявявам четвърта редовна сесия на Народното събрание за открита.

Другари народни представители! Преди да пристъпим към дневния ред, моля другарите народни представители със ставане на крака и едноминутно мълчание да почетем светлата памет на великия син на народа и пламенен строител на социализма др. Благой Иванов, народен представител и министър на строежите и пътищата. (Всички стават прави в едноминутно мълчание)

Съгласно чл. 8 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, последното определя дневния си ред. По изключение обаче за първото заседание на сесията Бюрото на Народното събрание може да предлага дневен ред на заседанието, като за това трябва да изпрати своевременно на народните пред-

ставители предвидените в дневния ред законопроекти и предложения. В такъв случай при събирането на Народното събрание първият въпрос, който то решава, е въпросът за утвърждаването на предложения от Бюрото дневен ред.

В изпълнение на това постановление на правилника Бюрото на Народното събрание своевременно изпрати на всички другари народни представители проекторешението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари 1951 г. до 31 октомври 1951 г., и законопроектите за данък върху оборота, за отменяване Закона за счетоводството, за самооблагане на селското население и за авторското право.

При това положение Бюрото на Народното събрание, като се съобразява с чл. 8 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, предлага на Народното събрание за одобрение на първото заседание следния дневен ред:

1. Одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 5, букви «б» и «в», и чл. 4, буква «н», от закона за Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари 1951 г. до 31 октомври 1951 г.
2. Полагане клетва от новите министри.
3. Законопроект за данък върху оборота.
4. Законопроект за отменяване на закона за счетоводството.
5. Законопроект за самооблагане на селското население.
6. Законопроект за авторското право.
7. Разглеждане предложението на Националния съвет на Отечествения фронт за отзоваване народни представители.

Има ли други предложения? — Няма.
Полагам на гласуване предложения от Бюрото на Народното събрание дневен ред.

Който от народните представители е съгласен да утвърди предложението от Бюрото на Народното събрание дневен ред, както се прочете, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Другари народни представители! Съобщавам ви, че в Бюрото на Народното събрание са постъпили следните законопроекти:

Законопроект за народните съвети на депутатите на трудещите се.

Законопроект за избиране на народни съвети на депутатите на трудещите се.

Законопроект за собствеността.

Тия законопроекти ще бъдат раздадени на народните представители.

Преминаваме към точка първа от дневния ред:

Разглеждане проекторешението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1951 г.

Има думата секретарят на Президиума на Народното събрание др. Минчо Минчев да докладва проекторешението.

Минчо Минчев: (Чете)

«МОТИВИ

към проекторешението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1951 г.

Другарки и другари народни представители! Съгласно Конституцията на Народната република България и Закона за Президиума на Народното събрание, някои от указите, издавани от Президиума на Народното събрание, подлежат на одобрение от Народното събрание в първата му сесия, свикана след издаване на указите.

След приключване на третата редовна сесия на Народното събрание през месец февруари т. г. Президиумът на Народното събрание, за да отговори на нуждите на управлението, издаде, по предложение на Правителството, известен брой укази по чл. 5, букви «б» и «в», от закона за Президиума на Народното събрание.

По предложение на председателя на Министерския съвет, за да отговори належащи нужди на държавното управление, Президиумът на Народното събрание реши, на основание чл. 35, т. 12, от Конституцията на Народната република България и на чл. 4, буква «н», от Закона за Президиума на Народното събрание, да издаде укази за освобождаване от длъжност и за назначаване на отделни членове на Правителството.

И двата вида укази, съгласно Конституцията и закона за Президиума на Народното събрание, подлежат на одобрение от Народното събрание.

Настоящата четвърта редовна сесия на Народното събрание е първата сесия след издаването на тези укази и следва тя да се занимае с въпроса за тяхното одобрение.

По тези съображения молим, другарки и другари народни представители, да обсъдите приложеното проекторешение и, ако го одобрите, да го гласувате.

За Председател на Президиума на НС: П. Таков

Секретар на Президиума на НС: М. Минчев

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1951 г.

Одобряват се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 4, буква «н», и чл. 5, букви «б» и «в», от закона за Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1951 г.:

Укази по чл. 4, буква «н»

1. Указ за освобождаване от длъжност министъра на земеделието Титко Николов Черноколев и назначаване за министър на земеделието Никола Георгиев Стоилов.

2. Указ за освобождаване от длъжност Петър Каменов като министър на комуналното стопанство и благоустройството и назначаване на Стоян Тончев за министър на комуналното стопанство и благоустройството.

3. Указ за назначаване за министър на тежката промишленост Антон Югов и за министър на леката промишленост Атанас Димитров.

Укази по чл. 5, буква «б»

4. Указ за освобождаване на облигациите, ценните книжа, купоните и др. от държавните заеми от държавни и местни данъци, такси, тербов налог и др.

5. Указ за допълнение на указа за мините и подземните богатства.

6. Указ за отменяване на правилника за превозите по българските държавни железници и на правилника за манипулиране с пратките по българските държавни железници.

7. Указ за преизвършване имуществата на саморазтурените се македонски благотворителни братства и други македонски организации и фондации и ефории при тях на Македонското културно-просветно дружество «Гоце Делчев» в гр. София.

8. Указ за всенародна безплатна медицинска помощ.

9. Указ за допълнение на чл. 8 от закона за постройка на местни ж. п. линии със съвместни средства на Главната дирекция на железниците и пристанищата и заинтересованите общини.

10. Указ за изменение и допълнение на закона за наказателното съдопроизводство.

11. Указ за закриване фонда «Военни музеи, паметници и гробове» при Министерството на народната отбрана.

12. Указ за допълнение на закона за задължителната застраховка на моторните превозни средства.

13. Указ за отменяване на закона за временната трудова повинност.

14. Указ за изменение на закона за военните лица.

15. Указ за изменение и допълнение на закона за военните лица.

16. Указ за изменение на закона за щатните таблици на държавните служители.

17. Указ за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на банката.

18. Указ за насърчение на раждаемостта и многодетството.

19. Указ за отменяване на закона за взаимнозастрахователната и спомогателна каса при Министерството на вътрешните работи.

20. Указ за преминаване на фармацевтичния отдел от Физико-математическия факултет при Държавния университет към Медицинската академия «Вълко Червенков» и за обособяване в същата академия на три факултета.

21. Указ за изкупуване на помещения и съоръжения за винопроизводството и за изваряване на ракия.

22. Указ за изменение на чл. 274, ал. II, от закона за задълженията и договорите и чл. 1, ал. I, от наредбата-закон за депозиране на печатни литографни произведения в народните библиотеки и институти.

23. Указ за изменение и допълнение на закона за наказателното съдопроизводство.

24. Указ за отменяване дял II от закона за пощите, телеграфите и телефоните.

25. Указ за изменение и допълнение на указа за създаване на Държавна санитарна инспекция и за правата на санитарно-противоепидемическата служба.

26. Указ за разделяне на Министерството на промишлеността на две министерства: Министерство на тежката промишленост и Министерство на леката промишленост и за реорганизиране на Министерството на горите в Управление на горското стопанство към Министерския съвет.

27. Указ за общественото подпомагане.

28. Указ за отменяване на търговския закон и на закона за дружества с ограничена отговорност.

29. Указ за изменение на закона за народните съвети.

30. Указ за държавните предприятия.

Укази по чл. 5, буква «в»

31. Указ за отменяване стари закони по Министерството на правосъдието.

32. Указ за изменение и допълнение на закона за държавния монопол на пютюна.

33. Указ за отменяване на закона за изравнителния фонд на цените.

34. Указ за отменяване на закона за учредяване на народен фонд за индустриализация, напояване и електрификация на република България.

35. Указ за финансов контрол.

36. Указ за териториалните и вътрешните води на Народната република България.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по проекторешението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари до 31 октомври 1951 г.

Комисията предлага на пленума на Народното събрание да гласува и приеме горния законопроект така, както е предложен от Президиума на Народното събрание, без изменение.

Председател на законодателната комисия: Д-р Ив. Пашов

Председател Фердинанд Козовски: Искате ли някой дума? — Няма.

Който е съгласен да бъдат одобрени указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 3 февруари 1951 г. до 31 октомври 1951 г., моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Полагане клетва от новите министри.

Тук ли са другарите министри: Никола Георгиев Стоилов, Атанас Димитров и Стоян Тончев Стоянов?

Обаждат се: Да.

Председател Фердинанд Козовски: Моля да излязат напред. Повтаряйте след мене.

(Всички стават прави и новите министри полагат следната клетва:

«Кълна се в името на народа и на Народната република България, че ще им служа предано и всеотдайно, че в своята дейност като член на Правителството ще имам пред очи само общонародните и държавните интереси, че ще спазвам строго Конституцията и законите на Народната република и ще положа всички усилия за защита на свободата и независимостта на Народната република България. Заклех се.»

Сега ще подпишете клетвения лист. Моля, заемете местата си.

(Новите министри заемат местата си.)

Пристъпваме към точка трета от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за данък върху оборота.

Има думата дежурният секретар др. Руска Варадинова да прочете законопроекта.

Секретар Руска Варадинова: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроект за данък върху оборота

Другарки и другари народни представители! Данъкът върху оборота у нас се плаща предимно от предприятията на социалистическото стопанство и незначителна част от частния сектор. Той е главен приходоизточник на републиканския бюджет и е основата на социалистическата финансова система. Данъкът върху оборота оказва активно въздействие на предприятията — да преизпълняват стопанските си планове, да увеличават производството и да намаляват себестойността на продукцията, и е мощно средство за регулиране на цените.

Въведеният у нас данък-оборот през 1948 г. не можа да изиграе тази важна финансова и стопанска роля, тъй като не отговаряше на промените, станали в нашето народно стопанство.

Процентът на данъка беше определен механически, без да се вземе предвид себестойността на облагаемите стоки.

Неуточняване облагането на вътрешните обороти затрудняваше отчетността на предприятията, особено на тези, които имат в производството си непрекъснат процес и незавършено производство.

Освен това за много стоки се плащаше данък по два и повече пъти. Така например предприятието, което изработва дъски, дъги и бъчви, плащаше един път данък за дъските, втори път за дъгите и трети път за бъчвите, което, освен че усложняваше отчетността, но и оскъпяваше крайния продукт — бъчвите.

В закона бяха предвидени големи санкции на нарушителите — предприятията от социалистическия сектор: например, съгласно чл. 27, буква «г» от закона, при неиздаване сметка за продадените стоки и невписването им в дневника за оборота виновните лица плащат следващия се данък в троен размер и лихва 0.2% за всеки пет дни; освен това същите се наказват и с глоба до 200.000 лв. за нередовно водене на дневника за оборота и до 10.000 лв. за неиздаване сметка от талон. Тези високи санкции оказваха отрицателно въздействие както на предприятията, така и на длъжностните лица при същите.

Бележително на тези и други слабости на досегашния закон наложи се изработването на нов закон за данък върху оборота.

Предлаганият законопроект за данък върху оборота е съобразен със съветския опит. Основните законоположения в законопроекта са изградени, като е използвано съветското данъчно право, съобразено с нашето икономическо развитие. Законопроектът е кратък, ясен и разбираем.

В законопроекта е предвидено да се облагат с данък държавните, кооперативните и обществените предприятия и организации, които получават суми от продажба на стоки, от извършени услуги и от продажба на билети за кино-спектакли и други игри и забавления.

Предлаганият законопроект за данък върху оборота е съобразен с измененията в стопанските условия у нас, ще поопри производството и ще осигури средствата, необходими за изпълнение на народостопанския план — за изграждането на стопанските и културните основи на социализма в Народната република България.

Моля, другари народни представители, да гласувате внесения законопроект.

Министър на финансите: К. Лазаров

ЗАКОНОПРОЕКТ

за данък върху оборота

ДЯЛ I

Общи разпоредби

1. Облагат се с данък по този закон:

а) оборотите на държавните и кооперативните предприятия и предприятията на обществените организации от продажба на стоки и материали;

б) възнагражденията, които получават държавните, кооперативните и обществените предприятия и организации за извършените от тях услуги;

в) оборотите от продажба на билети за спектакли и други представления и увеселения.

2. Данъкът върху оборота се заплаща от всички държавни, кооперативни и обществени предприятия и организации, които получават суми от: продажба на стоки и материали, извършени услуги, продажба на билети за кино-спектакли и др. и имат расчетна сметка в кредитни учреждения и самостоятелно счетоводство.

Когато предприятията и организациите нямат расчетна сметка в кредитно учреждение и самостоятелно счетоводство, данъкът върху оборота се заплаща от висшестоящата организация.

3. Размерът на данъка върху оборота от продажба на стоки, материали и извършени услуги се определя по тарифи, одобрени от Министерския съвет.

Неизброените стоки и материали в тарифата се облагат с данък, предвиден за подобни стоки и материали, посочен от министъра на финансите.

4. Министерският съвет има право да увеличи, намали или освободи от данък някои предприятия, театри и организации за известни стоки, услуги или спектакли.

5. Сроковете за внасяне на данъка върху оборота са: месечни, десетдневни, тридневни и ежедневни.

Редът и начинът за плащане на данъка от предприятията се определя от министъра на финансите.

6. Държавните и кооперативните предприятия и обществените организации са длъжни да изчисляват и внасят дължимия данък върху оборота в определените им срокове. В същите срокове те представят на финансовите органи отчетни данни по образци, одобрени от министъра на финансите.

Директорите и счетоводителите на горните предприятия и организации носят лична отговорност по чл. 26 от закона за неправилното изчисляване на данъка и невнасянето му в определените срокове.

ДЯЛ II

Данък върху оборота от продажба на стоки и материали

7. За облагаем оборот се счита всеки оборот от продажба на стоки и материали от предприятия или организации на други предприятия, организации или частни лица. За облагаем оборот се счита и този на стоките и материалите, употребени за капиталово строителство, за обществено хранене и на спомогателните стопанства.

8. Подлежат на облагане оборотите от продажба на околностни предмети, извършени от търговски организации, които се занимават с продажба на такива предмети по занятие.

Данъкът се определя върху продажната цена на предметите съгласно тарифа, одобрена от Министерския съвет, и се заплаща от продавача на същите след извършване на продажбата.

9. За едни и същи стоки и материали се плаща данък само един път и всеки по-нататъшен оборот от тези стоки и материали в непроменено състояние не подлежи на ново облагане.

10. Стоките и материалите от едно производствено отделение, употребени за ново производство в същото или друго отделение на предприятието, не се облагат. От това правило се изключват: хранителните брашна, захарта, гликозата, гъоът, кожите, тъканите, растителните масла, спиртът и хартиите.

Министерският съвет може да увеличава или намалява стоките и материалите, облагани по този ред.

11. Подлежат на облагане оборотите от продажбите в заведенията за обществено хранене и в питейните заведения, като ресторанти, биофети, кафенета, сладкарници, питейно-давични, бозаджийници, вагон-ресторанти и други подобни. Данъкът се изчислява върху продажната цена на стоките по тарифа, одобрена от Министерския съвет, и се заплаща от продавача на същите след извършване на продажбата.

12. Оборътът се смята за реализиран в деня, през който постъпват сумите от продажбата на стоки и материали по расчетната сметка на предприятието или в неговата каса.

13. Платец на данъка за произведенията от земеделското и животновъдството, изкупени от производителя — ТКЗС, ДЗС и частни стопани — е изкупвателната организация.

14. Данъкът се определя по тарифа, издадена по реда на чл. 3, и се изчислява, както следва:

а) в процент върху оборота от продажните цени: на производител, на едро или на дребно;

б) по определен размер в лева върху единица мярка;

в) под формата на разлика между продажната цена на дребно и цената на производителя, след спадане установената търговска отстъпка.

15. Оборотите от продажба на стоки и материали, произведени от кооперации и организации на глухоними, слепи и инвалиди, се облагат с данък върху оборота с пет единици по-малко от определените норми в тарифата. Ако тези норми са до пет единици, напълно се освобождават.

16. Не се облагат с данък:

а) произведенията от земеделско и животновъдство, както и домашните произведения, продавани направо на потребители — физически лица;

б) продажбите на стоки и материали, изработени в учебни заведения от учащи се, включително и тези при поправителните домове за малолетни, във връзка с техните учебни занимания;

в) строителните материали, добити при изкопи и употребени за строеж на същото място от предприятията, които са ги добили;

г) отпадъците, получаващи се при преработка на стоки, обложени с данък върху оборота;

д) оборотите на будките, които продават закуски и разхладителни напитки;

е) оборотите от цигари, кибрит, игри за развлечение, продавани и разигравани в заведенията за обществено хранене и в питейните заведения. Освобождаването от данък на стоките, изброени в букви «д» и «е», става, ако за същите е платен данък по-рано. В противен случай за тях се плаща данък;

ж) оборотите на столовете на служителите и работниците, организирани към учреждения, предприятия и обществени организации, а също така и оборотите на столовете на студентите и учащите се;

з) оборотите на обществените организации, освен кооперациите, за печатните им произведения;

и) оборотите на аптеките от лекарства;

к) продажбите на стоки, за които Министерският съвет реши да се освободят от данък;
 л) оборотите от фиданките и семедобиването от горското стопанство, употребени за обществено залесяване.

ДЯЛ III

Данък върху оборота, плащан върху възнагаждания за извършени услуги

17. Данък върху оборота плаща всяко предприятие и организация, които са получили суми за извършени от тях работи, услуги, преработка (ишлеме) и др. на други предприятия, организации или частни лица.

Данъкът се изчислява върху брутното възнагаждение съгласно тарифата за нестоковите операции и се дължи от предприятието или организацията, получили сумата.

18. Кооперациите и организациите на глухонemi, слепи и инавалиди плащат данък върху оборота за извършените от тях услуги с 5 единици по-малко от определените норми в тарифата.

19. Не се облагат с данък:

- а) машинотракторните станции — за възнагажданията, които получават от дейността си, за която са създадени;
- б) кредитните предприятия — за кредитната им дейност;
- в) Държавният застрахователен институт — за премията по застраховките и презастраховките;
- г) предприятията и организациите, занимаващи се с ремонт и поправка на машини, превозни средства, инструменти и учебни помагала на държавни, кооперативни и обществени организации, за възнагажданията, които получават от последните;

д) такси, събирани от държавни учреждения, народни съвети и др. за оказани услуги на гражданите, както и за таксите, събирани за смет, канал и вода; таксите за бани, плажове и лечебни заведения;

е) такси за превоз на пътници, стоки, вещи и др. с трамваи, автобуси и тролейбуси за градска служба и за превози по въздушни линии;

ж) таксите, събирани за превози през чужда територия.

ДЯЛ IV

Данък върху оборота от продажба на билети за спектакли, спортни игри, забавления и игри за развлечения

20. Подлежат на облагане оборотите от продажба на билети за театрални представления, кинопрожекции, спортни игри, увеселения и други забавления и игри за развлечения.

21. Платец на данъка е всяко предприятие, организация и отделни лица, които устройват театрални представления, кинопрожекции, спортни игри, градински увеселения и други забавления и игри за развлечения.

22. Данъкът се изчислява върху продажната цена на входните и други билети (купони) съгласно тарифата за нестоковите операции, издадена по реда на чл. 3.

23. Не се облагат с данък:

а) спектаклите на държавните народни театри, опери и музикални театри, театрите при народните съвети и читалищните театри;

б) Софийската държавна филхармония и държавните симфонични оркестри;

в) държавните църкове;

г) държавните зоологически градини;

д) забавите, давани от учащите се в учебните заведения;

е) прегледите, състезанията и изложбите на художествени самодейни колективи, разрешени от КНИК и неговите органи в страната;

ж) кинопрожекциите, давани във военните части и поделенията в народната войска само за редници, сержанти, старшини, както и кинопрожекциите в училищата за учебни цели.

24. Забранява се безплатното ползване на билети за вход в театрите, кината и др. Министърът на финансите може да натовари лица за контрол от Министерството на финансите, КНИК и пожарната охрана.

ДЯЛ V

Разни разпореджения

25. Невнесеният в определените срокове данък-оборот се събира с 0.05% лихва закъснение за всеки ден от просрочението.

Лихвата е за сметка на предприятието.

26. Държавните служители, директорите, управителите и главните (старшите) счетоводители на държавните и кооперативните предприятия и обществените организации, за невнасяне данъка в законния срок, за неводене на книгите и книгата, както и за нарушение на закона и нарежданията на Министерството на финансите, се наказват с глоба до 20.000 лв. от министъра на финансите.

27. На държавните и кооперативните предприятия и обществените организации, за невнасяне на данъка в срока, за неводене на книгите и книгата, както и за нарушение на закона и нарежданията на Министерството на финансите, се налага глоба до 50.000 лв. от министъра на финансите извън дължимия данък.

28. Ако невнесеният данък не бъде изплатен в срока, определен от началника на финансовия отдел при околийския

(градския) народен съвет, същият предписва до Б. н. банка да спре всички плащания до изплащане на дължимите данъци, освен сумите за заплати, вноските за ДИОО и фонд «Премии и социално, културно и битово обслужване на работниците и служителите».

29. Контролът за правилното определяне и внасяне на данъка се извършва от органите на Министерството на финансите и ведомствения контрол.

30. Частните предприятия, които произвеждат стоки за пазара, плащат данък върху оборота с 5 единици повече от определените норми в тарифите, а тези частни предприятия, занаятчий и полузанаятчий, които извършват услуги или изпълняват поръчки с материали на клиента, вместо данък върху оборота, плащат определения им данък върху общия доход с 20% увеличение.

Частните предприятия и лица, за невнасяне на данъка в срока, за неводене на книгите и книгата, както и за други нарушения на закона и нарежданията на Министерството на финансите, се наказват от министъра на финансите с глоба до 50.000 лв. извън дължимия данък и лихвата по чл. 25.

31. Действащите сега тарифи остават в сила до отменяването им от Министерския съвет.

32. Разпоредбата на чл. 25, 26 и 27 важат и за нарушенията, извършени преди влизането на този закон в сила.

Внесените в повече суми не се връщат.

33. Този закон отменя закона за данък върху оборота от 1 април 1948 г.»

Председател Фердинанд Козовски: Давам 10 минути отпих. (След отпиха)

Председател Фердинанд Козовски: Има думата докладчикът на законодателната комисия др. Манол Дичев.

Докладчик Манол Дичев: Другари народни представители! Законодателната комисия не прави никакви предложения за изменение на законопроекта за данък върху оборота и той остава така, както е даден.

Председател Фердинанд Козовски: Другарки и другари народни представители! По законопроекта са се записали да се изкажат от парламентарната група на БКП народният представител и министър на финансите Кирил Лазаров, а от парламентарната група на БЗНС народният представител Стоян Халачев.

Има думата др. министър Кирил Лазаров.

Министър Кирил Лазаров: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Внесеният законопроект за данък върху оборота има голямо значение за по-нататъшното укрепване на нашата финансова система.

Ние извършваме едно гигантско строителство. През 1947 и 1948 година нашата народна власт вложи 79.9 милиарда лева за капитално строителство. За първите две години на Димитровската петилетка сме вложили 137.6 милиарда лева, а само за 1951 година е предвидено да се вложат над 85 милиарда лева. В резултат на тия огромни вложения ние преустройваме нашата икономика на социалистически релси.

В доклада на др. Вълко Червенков по случай 7 години от победата на 9 септември ярко са отбелязани нашите постижения в изграждането основите на социализма. Нашата промишленост не само буйно расте, тя заедно с това е преустроена и нейното техническо равнище рязко и постоянно се повишава. Новите промишлени предприятия ние строим като едри предприятия, според последната дума на съветската техника.

Преди 9 септември ние няхаме електропромишлено производство, химическа промишленост, производство на метали, сериозно производство на руди и концентрати, на машиностроене, на резервни части, достатъчно производство на електроенергия. Сега ние имаме големи успехи във всеки един от тия отрасли. Нашето селско стопанство се също кореново преобрази. От дребно и разпокъсано, примитивно по своята техника, то се превърна в едро стопанство, в него се внедряват все повече машините, агротехническите и мелиоративни мероприятия, вследствие на което се увеличават добивите и расте заможността на селяните. Нашият стокооборот също непрекъснато расте.

Тия значителни постижения се дължат на правилната политика на народната власт под ръководството на Българската комунистическа партия, на упорития ентузиазирания народен труд, на всестранината, щедра, безкористна, постоянна братска помощ на великия Съветски съюз и лично на любимия и роден наш учител и вожд др. Сталин.

Дял в тия постижения има и изградената от народната власт финансова система, която се преустройва на социалистически релси и използвайки богатия съветски опит, мобилизира средства на социалистическото стопанство и на населението си ги използва за изграждането на социализма. Нашата финансова система служи на генералната линия на Партията и народната власт — построяването на социализма в нашата страна. Нашият бюджет има творчески характер. Набраните средства в единния държавен бюджет се отправят наоново в народното стопанство за развитието на производителните сили, за все по-голямо подобряване икономическото и културното положение на трудещите се и за увеличаване мощта на нашата родина. Бюджетът събира основната маса на доходите от натрупванията в социалистическите предприятия и организации.

У нас приходите от социалистическия сектор през тази година са над 75%. В тези приходи са включени данъкът върху оборота, отчисленията от печалбите, бюджетните разлики и данъкът върху общия доход от кооперативните обществени организации. Постъпленията от социалистическия сектор в бъдеще ще растат още повече.

Данъкът върху оборота, внасян от натрупванията в социалистическото стопанство, расте заедно с ръста на народното стопанство. Така, през 1949 година от данък-оборот са постъпили 57 милиарда лева, през 1950 година — 67.371 милиарда лева и само за 9 месеца на 1951 година — 49.271 милиарда лева.

Увеличението на постъпленията в държавния бюджет от социалистическия сектор се обуславя от постоянния ръст на производството и стокооборота, снижението на себестойността на продукцията, повишаването на производителността на труда, икономии на суровините и на материалите, рационализация на производството, укрепване на стопанската сметка и т. н.

В Съветския съюз Правителството и Партията, както и лично др. Сталин, отделят голямо внимание на подобряване работата на промишлеността, транспорта, търговията и на другите отрасли на народното стопанство за увеличаване ръста на продукцията и на стокооборота.

В историческата си реч пред съвещанието на стопанските дейатели още през юни 1931 г. др. Сталин подчертава, че не само леката индустрия, бюджетните натрупвания и приходите от селското стопанство трябва да бъдат източници на натрупвания. «Усилвайки и разширявайки старите източници за натрупване, трябва да направим всичко, щото тежката индустрия — и преди всичко машиностроенето — също да почне да натрупва средства.

Тук е изходът.

А какво се иска за това? Прекратяване на безстопанственото водене на работите, мобилизиране вътрешните източници на индустрията, внедряване и закрепване принципа на самоиздръжката във всички наши предприятия, систематическо намаляване на себестойността, усилване на вътрешните индустриални натрупвания във всички клонове на индустрията без изключение.

Такъв е пътят към изхода.

И така, да се въведи и укрепи самоиздръжката в предприятията, да се увеличат вътрешните индустриални натрупвания — такава е нашата задача.»

В доклада си пред XVIII конгрес на ВКП(б) др. Молотов отбелязва тези указания на др. Сталин, като подчертава, че те имат сила и в този момент.

Формите на мобилизиране приходите от предприятията и стопанските организации, които са общонародна собственост, са в пряка зависимост от методите на управление на тези предприятия и организации. Основен метод при тях се явява стопанската сметка. Те са стопански организации на самоиздръжка. Какво значи това? Това значи, че те получават от държавата основни и оборотни средства, водят самостоятелен стопански живот, имат отделен счетоводен баланс и расчетна сметка в банката, реализират приходи. Паричните натрупвания на държавните предприятия са разликата между коствемата стойност на произведените от тях стоки и продажната им цена.

За да бъдат обезпечени устойчивостта и твърдостта на постъпленията по държавния бюджет и за да бъде укрепена стопанската сметка на държавните предприятия, паричните натрупвания в последните се разделят на две части. Една част от натрупванията постъпва в държавния бюджет веднага след продажбата на стоките или извършените услуги. Тази част от натрупването се изземва от бюджета чрез данък, наречен данък върху оборота. Другата част от натрупването, т. е. от разликата между коствемата стойност на стоката и нейната продажна цена, образува печалба на предприятията. Тази печалба принадлежи също на държавата, но тя постъпва във финансовата система не изцяло, а чрез отчисления от печалбата.

Това разпределяне на паричните натрупвания в стопанските предприятия поставя финансовото благополучие на последните в зависимост от резултатите на тяхната дейност по изпълнение на плановите за производството, плановите за продажбата на продукцията и снижението себестойността. При неизпълнение от страна на предприятието на плановите задачи това ще се отрази преди всичко на самото предприятие и на ония мероприятия, провеждането на които зависи от заплануваната печалба.

На второ място трябва да се отбележи, че тази система на плащания в полза на бюджета от страна на държавните предприятия и от другите стопански организации има голямо финансово и народостопанско значение. Данъкът върху оборота не само обезпечава устойчиво и равномерно постъпление на основните държавни приходи, но се явява при установяването на нормите за облагането мощно оръдие за регулиране на печалбата във всички отрасли на народното стопанство. При добре организирана проверка на редовността на плащанията данъкът върху оборота става силно оръдие за систематичен и постоянен контрол върху изпълнението на плановите за производството и продажбата на стоките както по обем, така и по асортимент.

Голямо е значението на данъка върху оборота и за съставянето на бюджета. Планирането размера на постъпленията от този данък може да стане леко и точно, като се опираме на плана за продажбите на промишлените държавни и кооперативни предприятия, от които се внася 99% от общата постъпила сума. По този начин за бюджета се създава реална възможност да бъде определен точно най-големият му приходозточник.

Основан върху финансовите планове на държавните и кооперативните предприятия и тези на обществения сектор, данъкът върху оборота обезпечава едно точно изпълнение на плана за постъпленията, с което се създава и укрепва устойчивостта на бюджета.

Второто голямо значение на данъка върху оборота е активното му въздействие за изпълнение производствения план на предприятието. Финансовите органи, за да постигнат изпълнение на плана за постъпленията от данъка върху оборота, трябва от своя страна също така да следят за изпълнение на производствения план и плана за продажба на продукцията в предприятието и там, където не върви добре изпълнението на плана, да сигнализират своевременно по-горестоящите организации.

При определяне цените на различните стоки данъкът върху оборота служи за регулиране паричните натрупвания в разните отрасли на народното стопанство. С това социалистическата държава мобилизира в отделните стопански предприятия известна част от паричните натрупвания и ги направлява към бюджета за посрещане на общодържавни нужди. В същото време данъкът върху оборота служи и като средство за определяне на нормален процент печалба за различните предприятия.

Всичките тия предимства правят данъка върху оборота удобен лост, с който народнодемократичната държава си служи при определяне процента на печалбата и пр.

Сега действащият Закон за данъка върху оборота у нас е в сила от 1 април 1948 г. С неговото въвеждане се направи опит за реорганизация на нашата данъчна система, като се пригоди към изменилите се стопански условия. Целта е била разпокъсаната дотогава данъчна система да бъде опростена, като се създаде само един данък. Със Закона за данъка върху оборота бяха отменени 20 различни закони.

Действащият сега Закон за данъка върху оборота обаче има съществени слабости. При изработването му не е използван богатият съветски опит. По време на изработването му през втората половина на 1947 г. съществуваша още частните предприятия и поради това разпоредбите за внасянето и отчитането на данъка, както и наказанията при невнасянето на данъка бяха пригодени към тях. Тригодишното му прилагане показва редица други слабости, от които по-главни са:

1. Неправилно и неясно е уреден въпросът за облагането на стоките, произведени от едно предприятие и вложени от същото предприятие в производството на други стоки, или така наречените вътрешни обороти. Според чл. 5, ал. III, на закона, за стоките и материалите, произведени в страната или внесени от чужбина, които предприятието-производител или вносител употреби за ново производство, данъкът се плаща върху коствемата им стойност след влягането им в производството. Това създава много мъчнотии на предприятията. Често те не могат правилно да решат кои стоки и материали, влягани в ново производство, трябва да бъдат облажени с данък и кои не трябва, поради което допускат нарушения на закона и биват гачитани с глоби и лихви — увеличение с 10% до 50% на данъка и 0.2% лихва за всеки пет дни просрочие. Така например при производството на машини предприятието е задължено да плаща данък както за машините, така и за частите, които произвежда за същите машини. При производството на вина и ракии също се правят три пъти данъчни вноски от производствените предприятия. При производството на химически продукти се явява една верига от съединения, които са произведени едно от друго и всяко от тях подлежи на облагане с данък-оборот като отделна стока. В последна сметка за крайния продукт се получава едно значително облагане с данък-оборот и грешките от страна на предприятието са много. Може да бъде посочено за пример на неяснота при облагането на вътрешните обороти и производството на лакове и полигури, както и други такива. Всичко това усложнява счетоводството, отчетността и контрола и води към нежелани грешки.

2. Много затруднения за предприятията създава и неправилно разрешените в стария закон въпрос за работата на ишлеме. Това са случаите, при които производственото предприятие изработва, преработва или дообработва стоки с материали, дадени му от клиента. Например едно предприятие или лице дава дървен материал на друго предприятие, за да му произведе врати и прозорци. За тази своя работа производственото предприятие получава известно възнаграждение. Данък върху оборота в случая трябва да се изчисли по следния начин. Изчислява се възнаграждението за изработените стоки. Прибавя се към възнаграждението пазарната стойност на стоките и предвидената печалба, която трябва да се придобие при продажбата им. Върху сборната сума се изчислява следващият се данък-оборот. На практика се явяват още по-големи усложнения, които водят предприятията към грешки при изчисляването.

3. В закона са предвидени прекомерни санкции за нарушителите на същия. Така например по чл. 27, буква «г», от закона за издаване сметка за продадените стоки и невписването им в дневника за оборота виновните лица плащат следващия се данък в троен размер и лихва 0.2% за всеки пет дни. Освен това същите се наказват и с глоба до 200 хиляди лева за нередовно водене на дневника за оборота и до 10 хиляди лева за издаване сметка от талон. Тези високи санкции оказват отрицателно въздействие както на предприятията, така и на длъжностните лица при същите поради дефектите на самия закон.

Поради всичко това, по инициативата на председателя на Министерския съвет др. Вълко Червенков, се изработи нов законопроект за данък върху оборота, който е съобразен със съветския финансов опит и отговаря на нашето социалистическо

развитие. Законопроектът е кратък, ясен и разбираем. Основните положения в новия законопроект за данъка върху оборота са следните:

1. С данък се облагат оборотите от продажба на произведения или закупени селскостопански стоки, извършени от държавни, кооперативни и обществени организации.

2. Частните стопанисводители плащат данък върху оборота, увеличен с 5 единици, а за извършените от тях услуги не плащат данък върху оборота, а данъкът върху общия доход им се увеличава с 20%. Според досегашния Закон за данък върху оборота частните предприятия и лица плащаха данък върху оборота за произведените от тях стоки и извършени услуги по нормите, по които плащаха и държавните и кооперативните предприятия — значи, никакъв социален подход.

3. За извършената работа на нишлеме, т. е. изработване, дообработване или преработване на стоки с материали, дадени от клиента, данък-оборот се плаща само върху полученото възнаграждение. По този начин се премахват сложните изчисления на данъка, за които се говори подробно по-горе. Безспорно, ако така произведената стока бъде продадена от собственика ѝ, ще следва да плати данък-оборот на общо основание върху реализираната стойност на стоката.

4. Вътрешните обороти в едно предприятие не се облагат, с изключение на хранителните брашна, захарта, гликозата, гъона, кожите, тъканите, растителните масла, спирта и хартията. Изключенията от правилото да не се облагат вътрешните обороти се налагат от някои особености на търговската себестойност на произведенията от хранителните брашна, захар и други. Ако не бъдат обложени тези вътрешни обороти, предприятията, работещи със собствени суровини, ще бъдат поставени в по-благоприятно положение от предприятията, които работят със закупени суровини. В случая първите предприятия ще получат като печалба данък върху оборота за употребените от тях собствени суровини. Така например, ако производствените предприятия, които произвеждат захарни или тестени произведения, правят това със собствени суровини, те ще реализират по-голяма печалба от ония предприятия, които произвеждат същите стоки със суровини, закупени от други предприятия, за които е платен данък-оборот.

5. Невнесеният в определения срок данък върху оборота се внася с 0.05% на ден лихва. По стария Закон за данък върху оборота, както споменах, лихвата бе по 0.2% за всеки пет дни, или по 0.04% на ден. Независимо от тази лихва обаче невнесеният в срок данък-оборот се плащаше с 10%, а ако закъснението е до 1 месец — съответно с 50% увеличение. По новия закон за данък върху оборота не се предвижда увеличение на данъка при закъснение. За нарушение на закона и наредбите на Министерството на финансите ръководителите на предприятията се наказват с глоба до 20 хиляди лева, а предприятията — с глоба до 50 хиляди лева.

По досегашния закон в чл. чл. 30—33 са предвидени наказания за неизпълнение на закона и наредбите — глоби до 200.000 лева. Сметчането на досегашните наказания няма да увреди на финансовата дисциплина. Огромната работа на Партията за превъзпитание на трудещите се в социалистически дух създаде нови кадри с пораснало съзнание за държавна дисциплина и отговорност.

Предстоящо е също приемането от Министерския съвет новите тарифи за данъчните норми на данъка върху оборота, което ще стане след гласуването на този закон. Досегашните тарифи за данък върху оборота имат редица слабости, които са отстранени с изработените в Министерството на финансите нови проекто-тарифи.

Новият закон за данък върху оборота ще има голямо финансово и народостопанско значение. Установявайки ясни и точни правила за облагане и опирайки се на държавните и кооперативните предприятия, законопроектът създава възможност за правилно и реално планиране на постъпленията от данъка върху оборота и устойчивост на постъпленията.

На второ място, чрез установените облагателни норми данъкът върху оборота ще служи като оръдие за регулиране плановите печалби във всички отрасли на народното ни стопанство и ще стимулира предприятията в борбата им за снижение на себестойността и укрепване на стопанската сметка.

Новият закон за данъка върху оборота и тарифите за данъчните норми към него ще въздействуват за мобилизация на вътрешните ресурси на промишлените предприятия, за систематическо снижение на себестойността и за усилване на социалистическите натрупвания в тях. Вливайки тези натрупвания във финансовата ни система, новият закон ще осигури бюджета със средства за строителството на социализма в младата ни социалистическа родина.

Новият закон за данък върху оборота, изработен под непосредственото ръководство на председателя на Министерския съвет др. Вълко Червенков, ще донесе по-нататъшно укрепване на цялата наша финансова система и данъчна дисциплина, ще съдействува за още по-бързото темпо на нашето социалистическо строителство.

Ето защо ние декларираме от името на парламентарната група на Българската комунистическа партия, че единодушно ще гласуваме за предложението законопроект за данък върху оборота. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Има думата народният представител др. Стоян Халачев.

Стоян Халачев: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Разглежданият законопроект за данък върху

оборота се различава коренно от сега действащия закон, приет през 1948 г. Това се обяснява с настъпните оттогава промени в народното стопанство и новите задачи, които има да изпълнява данъкът върху оборота като главен приходоизточник на нашата социалистическа финансова система.

Докато през 1948 г. все още съществуваша значителен брой частни предприятия, които плащаха данък върху оборота, днес вече този данък се плаща предимно от предприятията на социалистическия сектор: държавни, на народните съвети и кооперативни. Тази промяна на данъкоплатците налага промени и в начина на определяне данъка върху оборота, както и начина за неговото събиране. Големите наказания, които се налагат с досегашния закон за нарушения на неговите разпоредби по счетоводното изразяване на оборота и по навременното внасяне на данъка, бяха предназначени предимно за поддържане данъчната дисциплина на предприятията от частния сектор. Последните укриваха оборотите, за да не плащат върху тях данък, умишлено не внасяха данъка и с това ощетяваха държавата. При социалистическите предприятия задължителното осчетоводяване на техните обороти се налага не само поради фискални причини, но и преди всичко поради необходимостта да се отчетат обществено цялата им дейност. Едно кооперативно предприятие или стопанство например трябва да осчетоводява редовно и точно цялата си дейност, за да може да се контролира същата от членовете му и за да могат да се отчетат резултатите от тази дейност в края на годината. Всяко укриване на неговия оборот неминуемо ще доведе до ощетяване не само на фиска, но и на всички или на част от неговите членове. Поради това в кооперативните предприятия, заедно с държавния контрол, се извършва и вътрешнокооперативен контрол. Всичко това предпазва предприятията от нарушения, които биха довели до ощетяване и на фиска.

Същото важи и за държавните и на народните съвети предприятия, които се отчетат при съответните ведомства, упражняващи текущ и периодичен контрол върху тяхната дейност. Поради това и при тях не съществуват възможности за укриване на оборотите, обект на облагане с данък върху оборота.

Затова в новия законопроект наказанията са ограничени и се понасят от предприятията, а на виновните служебни лица се предвиждат глоби в размер до 20.000 лв., налагани със заповед от министъра на финансите.

В новия закон са уточнени и начините за облагане на вътрешния оборот на предприятието. Досега съществуваша редица несъобразности, които довеждаха до двойно и тройно облагане на едни и същи стоки или материали. С новия законопроект се утвърждава принципът: «За едни и същи стоки и материали се плаща данък само един път и всеки по-нататъшен оборот от тези стоки и материали в непроменено състояние не подлежи на ново облагане».

С възприемането на новия законопроект се въвеждат три начина за изчисляване на данъка върху оборота: а) в процент върху оборота от продажните цени; б) по определен размер в лева върху единица мярка и в) под формата на разлика между продажната цена на дребно и цената на производителите след спадане на търговска отстъпка. С това се осигурява по-гъвкава система на облагане, вместо досегашната механична система, която не държеше сметка за себестойността на облаганите стоки. По новата система данъкът върху оборота ще стимулира предприятията да изпълняват стопанските си планове, да увеличават производството и да намаляват себестойността на продукцията. Новата система за определяне на данъка върху оборота ще позволи на държавата по-правилно да регулира цените на стоките.

Освобождаването от данък върху оборота на земеделските и животновъдните произведения, които производителите продават направо на консуматорите, е напълно оправдано от народостопанско гледище. Това освобождаване ще предизвика още по-голямо оживление на седмичните пазари, което ще съдействува за подобряване продоволствието на трудещите се и за регулиране цените на свободния пазар.

Също така от голямо значение за селските производители — ДЗС, ТКЗС и частни стопани — е постановлението на точка 13 от законопроекта, съгласно което данъкът върху оборота за изкупуване от държавни и кооперативни организации на селскостопански произведения се плаща от изкупвателната организация.

Поради всичко това парламентарната група на Българския земеделски народен съюз одобрява законопроекта за данъка върху оборота и ще гласува за неговото приемане. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Другари и другарки народни представители! Следва да преминем към гласуване на законопроекта.

Съгласно чл. 14 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван член по член или изцяло. Бюрото на Народното събрание, като има предвид, че законопроектът се чете член по член, предлага същият да бъде гласуван по дялове. Има ли друго предложение? — Няма.

Полагам на гласуване предложението на Бюрото на Народното събрание, законопроектът, вместо да бъде гласуван член по член, да бъде гласуван по дялове. Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Моля секретаря др. Георги Христов Аракийски да докладва законопроекта по дялове.

Секретар Георги Хр. Аракийски: (Чете)

«ЗАКОН

за данък върху оборота.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема заглавието на законопроекта — «Закон за данък върху оборота», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Хр. Аракийски: (Чете)

«Дял I

Общи разпоредби.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема дял I със заглавие «Общи разпоредби», включващ от чл. 1 до чл. 6 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Хр. Аракийски: (Чете)

«Дял II

Данък върху оборота от продажба на стоки и материали.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема дял II със заглавие «Данък върху оборота от продажба на стоки и материали», включващ от чл. 7 до чл. 16 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Хр. Аракийски: (Чете)

«Дял III

Данък върху оборота, плащан върху възнагаждания за извършени услуги.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема дял III със заглавие «Данък върху оборота, плащан върху възнагаждания за извършени услуги», включващ от чл. 17 до чл. 19 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Хр. Аракийски: (Чете)

«Дял IV

Данък върху оборота от продажба на билети за спектакли, спортни игри, забавления и игри за развлечения.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема дял IV със заглавие «Данък върху оборота от продажба на билети за спектакли, спортни игри, забавления и игри за развлечения», включващ от чл. 20 до чл. 24 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Хр. Аракийски: (Чете)

«Дял V

Разни разпореджания.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема дял V със заглавие «Разни разпореджания», включващ от чл. 25 до чл. 33 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за отменяване на Закона за счетоводството.

Има думата дежурният секретар да прочете законопроекта.
ретар Руска Варадинова: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за отменяване на Закона за счетоводството

Другарки и другари народни представители! Материята, която урежда въпросите за счетоводството и счетоводната отчетност, изисква, с оглед на развитието на народното стопанство, гъвкаво, своевременно и оперативно ръководство и разпоредителност.

Опитът на Съветския съюз показва, че основните правила за счетоводството и счетоводната отчетност трябва да се уреждат с постановления на Министерския съвет, а не със закон, който не дава възможност за оперативно ръководство на въпросите за счетоводството.

По тези съображения Министерският съвет с постановление № 2914 от 23 декември 1950 г. възложи на Министерството на финансите методологическото ръководство на счетоводството и счетоводната отчетност в страната и одобряването на типовите форми за счетоводството и счетоводната отчетност, както и наредбите, инструкциите и ръководството по тяхното прилагане, в съгласие с Държавната планова комисия.

При тези условия съществуващите сега Закон за счетоводството и правилникът за прилагането му стават не само безпредметни, но и се явяват в противоречие с 2914-то постановление на Министерския съвет и с изискванията на народното стопанство, поради което се налага отменяването им.

Министър на финансите: К. Лазаров

ЗАКОНОПРОЕКТ

за отменяване на Закона за счетоводството

Параграф единствен. Законът за счетоводството се отменява.»

Председател Фердинанд Козовски: Понеже няма записани оратори по законопроекта, пристъпваме към гласуване.

Който приема прочетения законопроект за отменяване на Закона за счетоводството с параграф единствен: «Законът за счетоводството се отменява», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка пета от дневния ред:

Разглеждане законопроекта за самооблагане на селското население.

Има думата дежурният секретар да прочете законопроекта.

Секретар Руска Варадинова: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за самооблагане на селското население

Другарки и другари народни представители! Народното Правителство полага големи грижи за ликвидиране с изостаналостта на нашето село. За културното, битовото и стопанското издигане на селото се отпускат и влагат значителни средства от единния бюджет на Републиката.

Ползувайки се от опита на Съветския съюз за изграждане на съветското село, строителството в нашето село може да се засили още повече и със средства, набрани по доброволен начин от жителите на селските народни съвети по пътя на самооблагането.

С представения законопроект се създават възможности на народните съвети в селата за набиране на допълнителни средства и реализиране на такива мероприятия от културно, битово и стопанско значение, които да задоволят най-добре належащите им нужди. По този начин се допринася за по-успешното построяване на социализма в село.

Като предлагам на вашето внимание тук приложения законопроект, моля ви да го обсъдите и приемете.

Министър на финансите: К. Лазаров

ЗАКОНОПРОЕКТ

за самооблагане на селското население

Глава I

Общи положения

1. За осъществяване на културни, битови и стопански мероприятия в селото селският общински народен съвет може да събира вноски чрез самооблагане на жители от съвета.

През календарната година в дадено населено място може да се провежда само едно самооблагане, което да приключи на края на годината.

2. Самооблагането се провежда на основание решение на общо събрание на жителите на едно или няколко населени места на съвета.

3. На общото събрание се определят размерите на вноските за самооблагане, които не могат да бъдат по-големи от половината данък върху общия доход, плащан за същата година.

За електрификация и водоснабдяване на селищата общото събрание може да определи и по-големи вноски за самооблагане, но с разрешение на Министерския съвет за всеки отделен случай.

4. Събраните вноски от самооблагане се разходват:

- а) за прокарване и поправка на водопроводи, за електрификация, пътнища и др.;
- б) за строеж и ремонт на болници, училища, читалища, мостове, бани и др.

Глава II

Начин на провеждане

5. Селският общински народен съвет в първото тримесечие на годината определя обектите, които да се реализират чрез самооблагане, изготвя проектно-сметните документации, организира и насрочва общо събрание на жителите на населеното място, където ще се реализират мероприятията от самооблагането.

Жителите се уведомяват за общото събрание най-малко десет дни преди датата на свикването му.

6. На общото събрание селският общински народен съвет прави мотивирано предложение за провеждане на самооблагането.

7. Общото събрание решава:

- а) дали да се проведе самооблагането;
- б) кои мероприятия да се реализират и къде;
- в) утвърждава списъците на жителите, подлежащи на самооблагане;
- г) определя размерите на вноските и сроковете на внасянето им;
- д) освобождава или намалява размерите на вноските на някои самооблагащи се.

8. Решенията на общото събрание са законни, ако при-
съствуват повече от половината жители на населеното място,
имащи избирателни права.

Решението се счита за прието, ако са гласували за него по-
вече от половината от присъстващите.

9. Решението на общото събрание за самооблагане най-
късно в срок от три дни от постановяването му се изпраща на
околийския народен съвет за одобрение.

Същият е длъжен да одобри или да откаже одобрението в
срок от десет дни от постъпването му в съвета.

10. Околийският народен съвет одобрява решението, след
като провери:

а) дали събранието е взело валидно решение за самообла-
гането;

б) проекто-сметните документи на мероприятията;

в) списъците на самооблагащите се, определените размери
на вноските и сроковете за внасянето им;

г) основанията за освобождаване или намаляване на разме-
рите на вноските на някои самооблагащи се.

11. При противоречия и нарушения в решението на об-
щото събрание околийският народен съвет отказва одобряването
му и нарежда на селския общински народен съвет да свика друго
общо събрание за пререшаване.

12. Решението на общото събрание влиза в сила след
одобряването му от околийския народен съвет и се изпълнява
от селския общински народен съвет.

13. Селският общински народен съвет изпраща на са-
мооблагащите се писмени известия за размерите на вноските и
сроковете за плащането.

Недоволните от неправилно посочените в известието вноски
в десетдневен срок от получаването на същото могат да подават
жалби до селския общински народен съвет, които същият раз-
глежда в петдневен срок.

Решението на селския общински народен съвет може да бъ-
де обжалвано пред околийския народен съвет, решението на
който е окончателно.

Глава III

Събиране, контрол и отчет

14. Вноските от самооблагането се правят в касата на
селския общински народен съвет в определените размери и
срокове.

Невнесените такива се събират принудително по реда, пред-
виден в закона за събиране на данъците и други държавни
вземания.

15. Събраните вноски постъпват в цялостно разпореж-
дане на селския общински народен съвет и не се включват в
бюджета на съвета, като се изразходват извънбюджетно, съгла-
сно решението на общото събрание, по сметки, одобрени от на-
родния съвет.

16. Околийските народни съвети контролират начина на
провеждане самооблагането, събирането и изразходването на
вноските, като при неправилни действия на селския общински
народен съвет нареждат за бързото им отстраняване.

17. Управите на окръжните народни съвети могат да
спрат провеждането на самооблагането при явни нарушения на
решението на общото събрание от селския общински народен
съвет и да налагат дисциплинарни наказания на провинилите
се длъжностни лица.

18. Селският общински народен съвет отчита пред об-
щото събрание на жителите на съвета до края на календарната
година мероприятията, реализирани от самооблагането.

19. По прилагането на този закон министърът на финансите
издава наредби.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата докладчикът
на законодателната комисия др. Иван Андреев.

Докладчик Иван Андреев: Другарки и другари народни пред-
ставители! Законодателната комисия не прави никакви предло-
жения към приложения законопроект. Моля да бъде гласуван
така, както е предложен.

Председател Фердинанд Козовски: По законопроекта са се за-
писали да се изкажат народните представители: от парламен-
тарната група на Българската комунистическа партия др. Геро
Грозев, от безпартийните — министър Кимон Георгиев и от
парламентарната група на Българския земеделски народен
съюз — подпредседателят на Президиума на Народното събра-
ние Кирил Клисурски.

Има думата др. Кирил Лазаров, министър на финансите.

Министър Кирил Лазаров: (От трибуната) Другарки и дру-
гари народни представители! Народното Правителство полага
големи грижи за ликвидиране изостаналостта и за стопанското
издигане на нашето село. Проява на тези грижи представляват
отпусканите ежегодно субсидии на народните съвети по един-
ния бюджет на републиката, размерът на които през настоящата
година надминава 15.500.000.000 лв., с предназначение за
културното, битовото и стопанското издигане на селото.

По този начин народните съвети на депутатите на трудещите
се, като най-демократични, най-близки и най-авторитетни орга-
низации на масите, извън предвидените средства в техните
бюджети, осигуряват и други такива за своето строителство, за
да могат успешно да водят борбата за ликвидиране на икономи-
ческата и културната изостаналост в селото.

Народнодемократичната власт има като своя неотложна, го-
ляма и постоянна задача повишаването на жизнения уroveň на
трудещите се. Обаче по-бързото реализиране на тоя резултат
специално за селското население може да се постигне не само
по пътя на строителството чрез единния бюджет на Народната
република България, но и чрез бюджетите на народните съвети,
а също така и чрез самооблагане на селското население.

Трябва да се поясни, че системата на самооблагане, пред-
видена в предлагаия законопроект за самооблагане на селското
население, няма абсолютно нищо общо с налаганите преди
9 септември 1944 г. едностранно, по решение на общинските
съвети, налози, по силата на съществуващите тогава закони за
селските и градските общини, които веднага след 9 септември
1944 г. бяха отменени.

Настоящият законопроект за самооблагане на селското насе-
ление принципино се отличава от опитите в тази насока, правен
след 9 септември 1944 г., за събиране на допълнителни
приходи по Закона за бюджета и отчетността по бюджета по
Закона за приходите и разходите на народните съвети, по За-
кона за трудовата повинност и по Закона за постройка на мест-
ни ж. п. линии със съвместни средства на Главната дирекция
на железниците и пристанищата и заинтересованите общини.
В тези закони недостатъчно беше спазен народнодемократичният
принцип при определяне вноските на гражданите, тъй като по-
следните не вземаха никакво участие при провеждане на обла-
гането и определяне размера на вноските. Това се уреждаше по
административен път, като управите на общинските съвети
едностранно определяха вноските. Липсваше критерий за опре-
деляне размера на последните. Те имаха характер на данък,
еднакъв за всички граждани, без оглед на материалното им по-
ложение. Това създаваше условия за недоволство сред насе-
лението.

Всички тия закони бяха отменени. Отменен бе чл. 2 от За-
кона за приходите и разходите на народните съвети със Закона
за данък върху общия доход. Законът за временната трудова
повинност и Законът за постройка на нови ж. п. линии. С от-
меняването на тия закони повече от 1.500.000.000 лв. такива
местни вноски и налози, които плащаше местното население,
сега се отменяват.

Независимо от това средствата, които се събираха по тия
закони, се включваха в бюджетите на народните съвети и за
изразходването им не се упражняваше контрол от гражданите,
който ги плащаха, и затова често те се изразходваха за консума-
тивни нужди, а не за целта, за която се събираха.

Всичко това наложи нуждата от изработването на законопро-
ект за самооблагане на селското население, който е изготвен
въз основа на богатия съветски опит при социалистическото
изграждане на селото, опит, който напълно може да се приложи
и у нас и да способствува за по-скорошното социалистическо
преустройство на нашето село.

Целта на законопроекта е: по пътя на самооблагането на
селското население да се набират допълнителни средства за
осъществяване на необходимите културни, битови и стопански
мероприятия в селото. В самия законопроект се изброяват ме-
роприятията, които ще се осъществят, а именно: а) за прока-
ване и поправка на водопроводи, електропроводи, пътнища и др.;
б) за строене и ремонт на болници, училища, читалища, мо-
стове, бани и др.

В законопроекта не са изброени всички мероприятия, които
могат да се извършат със средства, събрани по пътя на само-
облагането, затова е поставен изразът «и други», с което се
прави приспособим към всички мероприятия, които народните
съвети считат, че е належащо тяхното реализиране, имащо
местно значение за повдигане на културно-битовото равнище на
селото.

Самооблагането на селското население по смисъла на законо-
проекта е един особен вид облагане, доколкото съдържа еле-
менти на облагане. Самооблагането е доброволно и не се налага
по силата на някои закони. То се провежда въз основа на ре-
шението на общо събрание на жителите на населеното място.

Законопроектът предоставя на селските народни съвети да
провеждат самооблагането на селското население. Това разпо-
реждане в законопроекта напълно хармонира с чл. чл. 48 и
49 от Димитровската конституция, по силата на които «Народ-
ните съвети са органи на държавната власт по места и същите
ръководят провеждането на всички стопански, социални и кул-
турни мероприятия от местно значение съобразно със законите
на страната».

Законопроектът дава право на общото събрание на жителите
на населеното място да реши кои мероприятия и къде да се ре-
ализират, а така също да уточни списъците на жителите,
който да вземат участие при самооблагането, като изключи со-
циално слабите и тези, които не са жители на народния съвет.

Много важно е това положение в закона, че общото събра-
ние определя размерите на вноските, което не става произволно,
а с оглед на семейното положение, материалното състояние
и плащания данък върху общия доход. Размерите на вноските
в никой случай не могат да надминат половината от размера
на плащания данък върху общия доход през годината.

Общото събрание има право да намалява размерите на вно-
ските на някои жители на съвета или да освобождава напълно
от вноски такива жители, които не могат да вземат участие в
самооблагането поради обективни причини: бедствие, злополука
и други подобни.

Средствата, набирани по пътя на самооблагането, не се вна-
сят в приход на бюджетите на селските народни съвети на депу-
татите на трудещите се, а се събират и изразходват извънбю-

джетно за реализиране на обектите, определени от общото събрание.

За правилното провеждане на самото самооблагане законопроектът предвижда гаранции за съблюдаване на социалистическата законност.

За да се реши самооблагането, законът изисква за него да гласуват болшинството от избирателите, жители на населеното място на селския народен съвет на депутатите на трудещите се, където ще се провежда самооблагането.

Решението на общото събрание за самооблагане може да се приведе в действие само след като бъде одобрено от управата на околийски народен съвет на депутатите на трудещите се.

Одобреното решение е акт, чийто срок на действие е определен за период от една година, през който може и трябва да се провежда самооблагането. Второ самооблагане на същото населено място не може да се провежда през течение на годината.

На жителите на населеното място е предоставено по законопроекта правото да обжалват пред управата на околийския народен съвет на депутатите на трудещите се неправилните действия при провеждане на самооблагането, допуснати от селския народен съвет.

В законопроекта се предвиждат три вида контрол:

1. Предварителен, който се провежда при одобряване на проектно-сметните документации от селския народен съвет на депутатите на трудещите се преди събирането на вноските и произвеждането на разходите по мероприятията.

2. Текущ контрол, който през цялото време на събирането на вноските по самооблагането се провежда от управите на околийския, респективно на окръжния народни съвети на депутатите на трудещите се, като при установени неправилни действия при провеждане на самооблагането същите могат да спрат самооблагането и да наложат наказания на провинилите се длъжностни лица.

3. Окончателен контрол, който се провежда от общото събрание на жителите при даване отчета на селския народен съвет на депутатите на трудещите се в края на годината пред общоселско събрание за реализираните мероприятия от самооблагането.

От казаното дотук се вижда по безспорен начин народнодемократическият характер на законопроекта. Този негов характер се дължи между другото на факта, че е изработен въз основа изпитания опит на Съветския съюз.

В нашето село се извършва коренно преустройство. С всеки изминат ден се включват нови сили с небивал ентузиазъм в мирното социалистическо строителство по пътя на доброволното коопериране на бедните и средните стопани, по пътя на механизирването на селското стопанство — единственият път при нашите условия за създаване на заможен живот. Това са сигурните гаранции за успешното осигуряване и прилагане на закона за самооблагане на селското население.

Това успешно социалистическо строителство на нашето село ние дължим на правилното ръководство на Централния комитет на Българската комунистическа партия начело с нашия любим партийен и държавен ръководител другаря Вълко Червенков.

Законопроектът за самооблагане на селското население е навременен и идея да задоволи една належаща нужда на нашето село при неговото социалистическо преустройство.

Ето защо, другарки и другари народни представители, от името на Правителството моля да гласувате предложението за законопроект за самооблагане на селското население.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата др. Геро Грозев.

Геро Грозев: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Бързото социалистическо развитие на нашата народнодемократическа държава изисква осъществяването на редица крупни мероприятия за ликвидиране изостаналостта на нашето село, тръгнало вече смело по пътя на социализма. Буржоазно-фашистката власт, както е известно, не полагаше почти никакви грижи за задоволяване материално-битовите и културните нужди на трудещите се от градовете и селата. Противоречията между града и селото всекидневно нарастваха, което умело се използваше от управляващите класи, противопоставящи града на селото, работниците на трудещите се селяни, за да могат да държат в подчинение и едните, и другите.

Нашата народнодемократическа власт, гръбнакът на която е нерушимият съюз между работници и трудещи се селяни при ръководната роля на работническата класа, още от първия ден на своето съществуване полага големи грижи за укрепване на работническо-селския съюз, за преодоляване изостаналостта на селото, за постепенното ликвидиране на границата и противоречията между града и селото.

Както съобщи в своята реч министърът на финансите, само през тази година по единния републикански бюджет бяха отпуснати за народните съвети над 15 милиарда и 500 милиона лева. Но колкото и да е голяма тази сума, тя е далеч недостатъчна, за да бъдат задоволени огромните и всекидневно нарастващи нужди на трудещите се в градовете, и по-специално в селата. Всички сме свидетели на многобройните искания на трудещите се селяни за строеж на училища, читалища, болници, мостове, пътища, градини, паркове, за електрифициране, водоснабдяване и т. н.

Но как ще могат да се задоволят всички тези искания? Могат ли всички обекти, предлагани от местните народни съвети, да се включат в единния републикански бюджет? Очевидно е, че това е невъзможно, защото нуждите на народа растат неимо-

верно по-бързо, отколкото възможностите и материалните условия за тяхното задоволяване. Да се чака само от бюджета, да се разчита само на него е неправилно.

Това именно налага и в тази насока да използваме богатия опит на великия Съветски съюз. Затова и се създава закон за самооблагане на селското население, който ще има голямо значение за стопанското и културното строителство в селата.

Със средствата, събрани чрез доброволното самооблагане, ще бъдат снабдени с електрическа енергия и вода стотици села, ще бъдат направени хиляди километри улици и пътища, ще бъдат построени множество училища, болници, бани и много други. Ще се разгърне небивало досега строителство на местни обекти, което ще измени бита и облика на нашите села.

Предложеният законопроект за самооблагане на селското население се коренно различава както от всички закони на буржоазно-фашистката власт в това отношение, така и от досегашните опити на народнодемократическата ни власт да разреши въпроса за облагането на местното население.

Както е известно, доскоро съществуваше наследеният от миналото Закон за трудовата повинност, съгласно който цялото възрастно мъжко население плащаше по 4.000 лв. на година, независимо от материалното и семейното положение на отделния гражданин. Очевидно е, че това беше свършено несправедливо, тъй като от него се възползваха преди всичко по-богатите, които много често срещу нищожно заплащане изпращаха бедняци да им отработват трудовата повинност, като по този начин ги експлоатираха.

Доскоро съществуваше и Законът за постройка на местни ж. п. линии със съвместни средства на Главната дирекция на железниците и пристанищата и заинтересованите общини, с което се обременяваше живущото край строящите се местни ж. п. линии население с допълнителни облози в размер на 40% от стойността на линиите.

Строежът на ж. п. линии при нашата народнодемократическа власт е обществена задача и затова свършено правилно постъпи Президиумът на Народното събрание, като с указ от 15 октомври т. г. отмени съществуващия досега закон и постанови, че построяването на ж. п. линии в бъдеще ще става изцяло със средствата на държавата.

По този начин населението от много краища на нашата страна ще се освободи от задължението да внася милиони и милиарди левове, голяма част от които може да внесе за построяването на редица местни обекти. И това е свършено справедливо — за построяването на такива обекти, от които пряко ще се ползува само местното население, разходите да се поемат преди всичко от самото население. Това ще даде възможност, общодържавните средства да бъдат по-правилно изразходвани за провеждане на по-крупни мероприятия от общонационално значение. Именно това се цели с настоящия законопроект за самооблагане на селското население.

Необходимо е дебело да се подчертае, че докато по-рано облагането на местното население ставаше със закон, отгоре, то въпросът за самооблагането ще бъде решаван сега от самото селско население на общо събрание, което трябва да се разгласява най-широко от управата на селския съвет най-малко десет дни преди свикването му. Самото събрание ще се счита за законно само когато на него присъствуват повече от половината от жителите, ползващи се с избирателни права, съгласно Димитровската конституция.

Общоселското събрание по напълно свободен и демократичен начин решава да се проведе ли самооблагането или не, кои мероприятия да се реализират и къде, то утвърждава списъците на жителите, подлежащи на самооблагане, определя размерите на вноските и сроковете на внасянето им.

Всяко това означава, че самооблагането ще бъде дело на самите селяни. За такова свободно и демократично разрешение на такива жизнени за селското население въпроси по-рано и дума не можеше да става.

Освен това при провеждането на самооблагането се премахва всякаква уравниловка, каквато съществуваше например при прилагането на Закона за трудовата повинност. Основният белег, по който ще се определя размерът на вноската при самооблагането, е общият доход, като вноската не може да надминава половината от данъка върху общия доход. Изключение се прави само при електрифицирането и водоснабдяването, за което се иска специално разрешение от Министерския съвет. Само по този начин може да се въведе действително справедливо разпределение на вноските, като онези, които има повече, и повече ще даде, а най-бедните и изпаднали в тежко материално и семейно положение по решение на общото събрание могат да бъдат освободени изцяло от самооблагането.

Но щом един път общоселското събрание напълно свободно и доброволно е решило да се провежда самооблагането, то всеки е длъжен да внася съответната вноска в определените срокове, и то най-късно до 1 декември, за да могат да се изразходват средствата още през текущата година. От онези, които въпреки решението на общото събрание отказват да внасят вноските и с това не зачитат волята и желанието на мнозинството от населението, сумите ще се събират по реда на събирането на данъците.

От извънредно голямо значение е и фактът, че събраните средства при самооблагането не се включват в бюджета. По този начин се избягва опасността, както беше досега, да се изразходват тези средства в повечето случаи за консумативни разходи. Сумите от самооблагането се изразходват само за мероприятията, за които са предвидени. При това необходимо е да се заплануват като правило такива обекти, които ще се завършат още през текущата година. Само тогава ще има най-

добър стопански и политически ефект. Трудещите се селяни ще почувствуват реалния резултат от доброволното влагане на своите средства и без съмнение това ще укрепи още повече вярата им в народнодемократическата ни власт и в светлото социалистическо бъдеще.

Провеждането на самооблагането на селското население има и такова важно значение, че ще може да се използва най-целесъобразно така нареченият мъртъв зимен сезон в селата за работа на местните обекти.

Гаранция за правилното провеждане на самооблагането на селското население е предвиденият в законопроекта контрол. Местното население, освен че решава само въпроса за самооблагането, при провеждането на предвидените мероприятия може да оказва необходимия контрол, а в края на годината изслушва доклад за извършеното от управата на селския общински съвет. Това е, така да се каже, контрол от долу. Освен това се предвижда и контрол от горе. Управата на околийския народен съвет одобрява решенията на общоселското събрание, контролира провеждането на самооблагането, събирането и изразходването на вноските. На управата на околийския народен съвет се дава правото при явно нарушение на решенията на общото събрание да спира провеждането на самооблагането и да налага дисциплинарни наказания на провинилите се длъжностни лица.

Правилното организиране и провеждане на самооблагането на селското население, започването на строежа на хиляди местни обекти в страната ще изпълни с ново съдържание работата на селските съвети на трудещите се. По този начин те ще действуват не само като органи на властта, но и като органи на местното самоуправление. Това ще увеличи техния авторитет и влияние и те по-лесно ще могат да се превърнат в най-масови, най-авторитетни и революционни организации на трудещите се в нашата страна, както това е в Съветския съюз.

Другарки и другари народни представители! С право може да се каже, че гласуването и прилагането на Закона за самооблагането на селското население е от извънредно голямо, от жизнено значение за правилното развитие и бързото изграждане на новото социалистическо село у нас. Затова трудещите се селяни от цялата страна с радост ще посрещнат този закон.

С радост и нетърпение очакват закона и трудещите се селяни от Пловдивски окръг. Мога да съобща пред Народното събрание, че още от края на 1950 г. по инициатива на околийския комитет на Партията и околийския народен съвет в Пловдивски окръг се започна подготовката за уточняване и планиране на местни обекти, които да се строят с извънбюджетни средства. Досегашните резултати са насърчителни. На много места тези въпроси са обсъждани на общоселски събрания и повечето от селата вече представиха своите планове.

Така например село Цаланица, Пловдивско, е запланирало за 1952 г. с извънбюджетни средства да построи физкултурно игрище за 2.500.000 лв., паметник на загиналите в антифашистката борба за 1.250.000 лв., трапезария за ученици за 250.000 лв., за улично и шосейно озеленяване 150.000 лв., за ограждане дома на съвета и училищата 600.000 лв., за настилка на улици и пътища 1.000.000 лв., или всичко за 6.000.000 лв. Село Куртово Конаре е запланирало строеж на местни обекти за 9.700.000 лв., Перущица за 5.400.000 лв., Брестовица за 4.500.000 лв. и т. н. Общо за целия Пловдивски окръг, по предварителни, непълни данни, са запланирани досега местни извънбюджетни строежи за повече от 200 милиона лева.

Това е само едно начало. Ние сме твърдо уверени, че след гласуването и публикуването на закона за самооблагането на селското население ще бъдат запланивани стотици нови обекти. Това ще стане и във всички други окръзи и околии на нашата страна.

От името на парламентарната група на Българската комунистическа партия заявявам, че законът за самооблагането на селското население ще изиграе голяма роля за социалистическото преобразование на нашето село и затова всички народни представители комунисти ще гласуват за него с пълно единодушие. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Има думата др. Кимон Георгиев.

Министър Кимон Георгиев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Законопроектът, който е поставен на обсъждане, очевидно е, че ще има дълбоко отражение в живота на нашето село. Значението на законопроекта се изнесе от др. министър на финансите — Лазаров, а също така се подчерта и от преждоговорившия другар Геро Грозев. Този законопроект ще открие най-широки възможности за културното, битовото и стопанското развитие на нашето село. Народните съвети, партийните и отечественофронтовските комитети в лицето на този закон ще имат едно мощно оръжие за повдигане на нашето село културно-битово и селскостопански.

Аз смятам да си поставя една съвършено ограничена задача пред вас, след изказванията, които се направиха, а именно да спра вниманието ви върху възможностите, които чрез разглеждания законопроект се откриват за електрификацията на селата.

До 1949 г. включително селата се електрифицираха с участието на населението с пари, труд и материали. От края на 1949 г. Министерството на финансите, вземайки предвид, че тази практика не е основана на закон и че тя дава възможност понякога и на произволи, реши да забрани нейното прилагане. Минаха вече две години от тази забрана. Какви са резултатите

от това разпореждане? Аз ще ви дам няколко цифри, от които проличава какъв ефект се получава.

През годините 1947, 1948 и 1949, както казах вече, се упражняваше практиката доброволно да участвуват жителите от заинтересованите селища в електрификацията на своите села. През тези години ние имаме електрифицирани средно по 320 села, а именно: през 1947 г. — 336, през 1948 г. — 219 села и през 1949 г. — 396 села. През режима вече на тази забрана — 1950 и 1951 г. — имаме електрифицирани 186 села през 1950 г. и 124 села през 1951 г. Общо през 5-те години — значи, двете години на двегодишния стопански план и първите три години от 5-годишния стопански план — ние имаме електрифицирани 1.261 селища. Но докато, както вече казах, през време на първите три години ние имаме средно по 320 села електрифицирани през година, през последните години ние имаме електрифицирани по 155 села годишно. Това ясно показва какво отражение е имала забраната да се ползува свободното участие на заинтересованото население в електрификацията на селищата. С оглед на това именно се прокарва и сегашният законопроект, за да се развържат ръцете на народните съвети, на партийните и на отечественофронтовските комитети да провеждат една политика, която да позволи да се активизират силите на селото в изграждането на неговото благополучие.

В първите три години, 1947, 1948 и 1949, сумите, които се разковах за електрификация на селата, са, както следва: през 1947 г. — 700 милиона лева, през 1948 г. — 455 милиона лева и през 1949 г. — 805 милиона лева, докато в годините 1950 и 1951 г. се плануха — за 1950 г. 132 милиона лева, а за 1951 г. — 110 милиона лева; всичко, значи, за двете години по новия режим са планувани 242 милиона лева или средно на година по 121 милиона лева, докато виждате, че през изтеклите години са се харчили чрез участието на населението 700 милиона лева, 455 милиона лева, 805 милиона лева или средно около 700 милиона лева годишно. Това ясно показва, че, вместо забрана на съществуващата практика, по-правилно би било, ако своевременно се излезеше с един закон, който да постави в законни рамки и форма тази практика и да позволи да се упражнява строг държавен контрол при провеждането на това доброволно участие на населението в електрификацията на селищата. Тъкмо това се постига с днес разглеждания законопроект.

Ако аз вземам думата, то е главно, за да посоча на другарите народни представители какви възможности разкрива законопроектът по отношение електрификацията на селищата. Ако ние оставим всичко за смет на държавата, ако електрификацията на селищата трябва да стане изключително за сметка на държавния бюджет, то трябва да се има предвид, че нам ни предстои, след като имаме електрифицирани в последните 5 години 1.261 селища и до 1946 г. 913 селища, или общо 2.174 селища електрифицирани досега, остават ни за бъдеще да електрифицираме още 3.500 селища. Ако ние си служим изключително с бюджетните средства, и то в рамките на тези, които бяха предвидени в 1950 и 1951 г., средно по 120 милиона лева на година, това би значило да продължи много дълго електрифицирането на селищата.

И наистина сметката, която имам пред себе си, показва, че за електрификацията на останалите неелектрифицирани 3.500 селища са необходими 8 милиарда и 800 милиона лева само за мрежата ниско напрежение. Като се добавят будните за трансформатори и самите трансформатори средно по 1.000.000 лв. на селище, получава се общо около 12 милиарда и 500 милиона лева. Ако наистина ние си служим само с бюджетни средства при електрифициране на селищата, това ще рече точно за сто години да електрифицираме неелектрифицираните още селища в страната.

Очевидно никой не мисли да се съгласи с една такава възможност. Държавният бюджет най-после би могъл да погаси средствата. Той може да ги удвои или най-много да ги утрои, а то ще рече, вместо 120 милиона лева да се предвидят 240 милиона или съответно 350 милиона лева, но с 350 милиона лева ние ще можем да електрифицираме всички селища в страната за 35-40 години. При днешния бърз ход на социалистическо, строителство такъв период за електрифициране на неелектрифицираните селища в страната е в явно противоречие с хода на нещата.

Ето защо привличането на средствата, труда и материалите на населението е от извънредно голямо значение за по-скорошното електрифициране на неелектрифицираните още селища.

Аз ще се спра по-специално върху това, което е извършено през настоящата година. През настоящата година, предвид на това, че въпросът, който сега се разглежда, беше предмет на разглеждане още през 1950 г. и фактически законопроектът е подготвен още от началото на тази година, ние бяхме запланирали 279 селища за електрифициране. Електрифицирани са обаче 124 селища, а предвидените 110 милиона лева за електрифициране на селища отговарят само за 30 селища за 1951 г. Следователно, ако ние се ползувахме само от бюджетните средства, щяхме да електрифицираме тази година само 30 селища. Благодарение на това, че населението продължаваше да държи събраните свои средства на разположение на Министерството на електрификацията и благодарение на това, че през втората половина на тази година, към август месец, се разреши да ползуваме тези средства, ние, вместо 30 селища, които можеха да се електрифицират с бюджетните средства, електрифицирахме 124 селища. За това обаче изразходвахме

не 110 милиона лева, както беше предвидено по бюджета, а разходвахме в действителност 270 милиона лева, или в повече 168 милиона лева, и то само за мрежите ниско напрежение. Трябва да добавим и средствата за трансформаторите, за които разходвахме повече от предвидените в бюджета средства 86 милиона лева, както и за строежа на будките за трансформатори — 98 милиона лева, или през течение на тази година, независимо от 110-те милиона лева, които бяха предвидени по бюджета, населението е внесло 352 милиона лева за електрифициране. Общо през тази година са внесени 462 милиона лева. Обаче самият режим, който съществуваше през тази година, възпираше правилното и нормално отправление на доброволното подпомагане от страна на населението за електрифициране на селищата. Сега, когато чрез този закон въпросът за самооблагането и участието на населението в електрификацията на своите селища чрез пари, труд и материали се урежда, убеден съм, че ще се получат широки възможности и стремежът на нашите села да се сдобият час по-скоро с електрическа енергия, за да използват нейните блага в светлина, топлина, нагревателна и двигателна сила, ще бъде задоволен в много по-широки мерки и в много по-кратък срок.

Както вече чухте, ще са необходими около 12 милиарда и 500 милиона лева, за да бъдат електрифицирани останалите 3.500 неелектрифицирани селища в страната. Ако ние си служехме така, както в последните две години само с бюджетните средства, очевидно това щеше да се проточи за повече от 50 години. При днешния ускорен темп на социалистическото строителство в никой случай не би трябвало да продължи завършването на електрифицирането на неелектрифицираните селища в страната — около 3.500 такива — повече от края на втората петилетка. Това трябва да го смятаме като краен предельен срок, в който да не остане българска къща, в която да не свети електрическа лампа, в която да не се ползва нагревателната сила на електрическата енергия или евентуално да се ползва двигателната сила за селскостопански нужди. Затова обаче ще са необходими средно годишно между 1 милиард и 500 милиона и 2 милиарда лева. Очевидно от това, което наблюдаваме в предшестващите години, от непрекъснатите искания на населението да участва в разходите, за да може час по-скоро да осъществи електрифицирането на селищата си, ние с помощта на населението ще можем да добием тези средства и ще можем да ликвидираме с изостаналостта на нашето село в битово, културно, а и в селскостопанско отношение.

Едно селище средно се електрифицира за около 3 милиона и 500 хиляди лева. Около 2 милиона и 500 хиляди лева се употребяват за мрежата ниско напрежение в селището и около 1 милион лева се изразходват за будката за трансформатора и за самия трансформатор. Следователно за електрифицирането на едно село ще са необходими около 3 милиона и 500 хиляди лева. Законопроектът, така както беше предвиден, предвиждаше самооблагането да се ограничи в рамките на половината от размера на годишния данък общ доход за съответното селище. Като имаме предвид, че нашите села средно са с около 200 домакинства, че по сметките на Министерството на финансите едно домакинство плаща средно данък общ доход около 12 хиляди лева, то за 200 домакинства отговарят около 2 милиона и 400 хиляди лева. Понеже законопроектът предвижда, че за такива задачи въобще селата могат да се самооблагат в рамките на половината от данъка общ доход за селището, очевидно е, че средно за едно село ще можем да получим от това самооблагане около 1 милион и 200 хиляди лева — цифра крайно недостатъчна, за да може да се завърши електрифициране на едно селище. Ето защо към законопроекта се прибави текст, че специално за най-важни мероприятия, каквито са електрифицирането на селищата и водоснабдяването на същите, да се допусне едно изключение и се предвижда да могат да се самооблагат за такива задачи и с по-големи вноски от тези, които са предвидени в закона като предел за нормално самооблагане. По тази именно причина се вмъкна тази допълнителна бележка, която разгръща възможностите на селищата за най-важните задачи, към които населението проявява най-голяма склонност да прави жертви, каквито са водоснабдяването и електрификацията, да могат да се самооблагат с по-големи суми. Но за да има от друга страна държавата възможност да контролира и да предпазва от каквито и да било увлечения, а, както казах в началото, и от някои произволи, предвижда се в същия този чл. 3 на законопроекта, щото такива самооблагания извън определените норми за вноски да бъдат допускани с разрешение на Министерския съвет. Това е очевидно една гаранция, че въпросите ще се обсъждат основно както от околийските, така и от окръжните народни съвети и в края на краищата и от Министерския съвет, който ще прецени трябва ли да се допусне едно такова самооблагане или не.

Ето в общи черти, другари, възможностите, които разкрива законопроектът.

Аз имам убеждението, че този закон ще даде в най-скоро време големи резултати в областта на електрифициране на селищата. Тези резултати трябва да бъдат очертани в една програма, която да позволи не по-късно от края на втората петилетка да нямаме нито едно селище неелектрифицирано. Надявам се, че другарите народни представители, имайки предвид тези благодатни страни на законопроекта, ще го подкрепят и ще гласуват за него. (Ръкопляскания).

Председател Фердинанд Козовски: Има думата др. Кирил Клисурски.

Кирил Клисурски: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Пред нас е поставен за обсъждане и прие-

мане законопроект за самооблагане на селското население. По време властвването на българската капиталистическа класа преди 9 септември 1944 г. българското село в благоустройствено отношение беше напълно изоставено. Културното, битовото и стопанското равнище, особено в периода до първата световна война, беше много ниско. От страна на властващите политически котеции съзнателно не се полагаха никакви грижи за повдигане културното ниво на селското население. Това се правеше с оглед да се държи селското население в мрак и невежество, за да може по-лесно и безнаказано да бъде управлявано и ограбвано.

Трудещите се селяни бяха подложени на жестока експлоатация от страна на държавната власт, на местните самоуправителни власти, от разните категории търговци, индустриалци, кръчмари, лихвари и политически търгаши. Цялото данъчно бреме тегнеше върху плещите на селската беднота, на работническото от индустриалните центрове и дребното занаятчийство, тогава когато от буржоазния парламент бяха гласувани и действуваха закони като този за насърчване на местната индустрия, за покровителствените мита и редица други закони, имащи изключителната задача да охраняват интересите на българската капиталистическа класа.

Изключение в това отношение правеше управлението на Българския земеделски народен съюз през времето от 1920—1923 г.

Правителството на Българския земеделски народен съюз, оглавявано от Александър Стамболийски, дошло на власт от името и в защита на трудещото се селячество, в рамките на буржоазно-капиталистическото обществено устройство направи сериозни опити да се преустрои животът на селото чрез провеждането на редица реформи и мероприятия от културно и битово естество. Със Закона за народната просвета образованието стана достъпно за широките народни маси. Това наложи построяването на стотици нови модерни хигиенични училища в селата. Водоснабдени и канализирани бяха много селища, със средства от държавата и с безплатен труд на населението бяха построени общински домове, читалищни сгради с театрални салони, прокарани бяха хиляди километри междуселски пътища.

Монархофашистият преврат на 9 юни 1923 г. прекъсна тоя строителен и благоустройствен подем в българското село.

За периода от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г. селото наново бе забравено от реставрираната монархофашистка власт.

Малкото строителство в селата за този период се вършеше по линията на грубия партизанлък и с оглед интересите на местните партийни величия, за да се стигне до строителния куриоз на гара Бов, където, за угода на един влиятелен в онова време фашистки депутат, бяха хвърлени по чукарите на Стара планина десетки милиони грешни народни левове за построяването на здравен дом, ветеринарна лечебница и други обекти, които по обем надвишаваха многократно нуждите на пръснатото по Искърското дефиле население. Случаите като този в Бов бяха много, бяха система. Истинските нужди на селското население не се вземаха под внимание. От друга страна това оскъдно строителство по селата през това време се извършваше от алчни за грабеж предприемачи и корумпирани чиновници. Не бяха редки случаите да бъдат предавани и приемани готови строителни обекти, построени така, че да не отговарят на нито едно от поемните условия. Много от тези селски строежи останаха неизползувани от населението, а други просто бяха срилати. Такъв е случаят и с читалищната сграда в село Дорково, Пазарджишко, която при поставяне на покрива се е срутила до основи, а е била приета от комисията за напълно редовно построяване.

Славното народно въстание на 9 септември 1944 г. осъществено благодарение героичните победи на непобедимата съветска армия, помете завинаги властта на кърватата буржоазна класа и тури край и на тия грабежи и своеволия.

След 9 септември, за кратък период от време, независимо от огромните културно-битови строежи, извършени от народната власт със средства на народните съвети и държавния бюджет на републиката, на стремежа на нашия трудов народ за хубав и щастлив живот се даде широк простор. Но това не беше достатъчно за нарасналите нужди на селското население и тие всички сме свидетели как дълго потисканият в мрак и мизерия трудов народ по селата дава воля на своя устрем за културно-битово строителство, устрем за догонване на изгубеното през годините на кървавото и мракобесно фашистко управление. Чрез трудови дни и бригади, чрез доброволно самооблагане на населението в много села бе подпомогнато доизграждането на нови модерни и хигиенични народни училищни сгради и стотици читалищни сгради с театрални салони. Построиха се модерни общински селски домове, родилни домове, създадох се селски градини и паркове, построиха се в много села паметници за падналите в борбата срещу фашизма и в Отечествената война верни народни синове. Електрифицираха се стотици села. Много от тях бяха снабдени с радио-уредби. Други стотици бяха канализирани и водоснабдени. Построиха се стотици километри междуселски пътища и селски улици. В много села улиците се павираха — нещо, за което по време на фашистките управления не можеше да се мечтае. Построиха се стотици здравни домове, болници, бани, спортни игрища и др.

За времето от 9 септември 1944 г. досега, само за 7 години народно управление, в селата бяха извършени със средства от единия републикански бюджет и със средства, набрани доброволно от населението, неколкратно повече комунални строежи от това, което е направено от буржоазната държава за 50-60 години.

След 9 септември нашите отрудени селяни бяха освободени от жестоката капиталистическа експлоатация. С национализацията на индустрията, мините, банковото и застрахователно дело, с въвеждане на прогресивното данъчно облагане, с преминаване на външната и вътрешната търговия от ръцете на спекулантите и картелите в ръцете на държавните и кооперативните търговски организации се снем от гърба на трудещите се селяни огромен паричен товар. Преди няколко дни, по предложение на Правителството, с указ на Президиума бе отменен Законът за облагане на населението при строежи с местно значение на нови железопътни линии. С отменяването на този закон също така населението се освобождава от чувствителни парични тежести.

Но строителството, което се извършва на местна почва, по инициатива на местните ръководители и със средства, набрани от доброволното самооблагане на населението чрез пари и труд, другари и другарки народни представители, се извършва често пъти някак си без план и много стихийно. Не всякога ръководителите по места търсеха средствата за някои строежи от местни източници, въпреки че тези източници са налице, а очите обикновено бяха обърнати към средствата, произхождащи предимно от бюджета на държавата. Предвидените по единния бюджет средства за комунални строежи, макар и доста големи, поради нарасналите културни нужди на селското население, се оказват недостатъчни и това наложи на Правителството да потърси нови източници от средства за задоволяване на тези нужди.

И тук, както във всички други области на нашия обществен и стопански живот, ние се обръщаме към опита на великите съветски народи. Строителството в нашето село може да се засили още повече, ако си послужим със средства, набрани доброволно от жителите на селата по пътя на доброволното самооблагане, което нашироко се практикува в съветските села и резултатите от което са повече от прекрасни.

Това ще постигнем и у нас с приемането на настоящия законопроект, представен ни от нашето народно Правителство.

Чрез този закон, другари и другарки народни представители, се дават широки възможности на народните съвети по селата, съобразно податните сили на населението, да набират средства за реализирането на важни културно-битови мероприятия за задоволяване по най-бърз и резултатен начин належащи нужди на селищата. Нашето село в своето развитие тръгна смело по пътя на социализма. Трудовите кооперативни земеделски стопанства чрез машинната обработка на земята и прилагане съветския опит за получаване високи добиви гарантират на своите членове заможен живот. Заможният живот на селяните ще даде възможност за успешно реализиране задачите на законопроекта.

Както казах по-горе, в много случаи и досега ръководителите на някои селски народни съвети, нemoжейки да осигурят бюджетни средства за провеждане на строителни мероприятия, практикуваха и практикуват събиране на такива по принципа на доброволното самооблагане на местното население. Тук обаче понякога бяха проявявани сериозни слабости в начините, по които се извършваше самооблагането, и размерите на сумите, които се определяха на отделните стопани. Често пъти се похваляха обекти от маловажно значение, а други от първостепенно значение за населението се изоставяха. Предложеният законопроект ще узакони тези полезни самонамициативи на селските народни съвети, като премахне съществуващите слабости и постави ред и контрол при определяне нуждата от набиране на суми и тяхното изразходване.

Законопроектът предвижда еднократно събиране на суми през една календарна година чрез самооблагане на населението в района на един народен съвет. Самооблагането става само при необходимото съгласие на селяните. А това се постига, като решението за самооблагането и размерите на вноските се вземат на общо събрание на населението. Вноските не могат в никакъв случай да бъдат по-големи от половината на данъка върху общия доход, плащан за същата година. Това характеризира самооблога като абсолютно доброволен и поносим за населението.

За да се създаде плановост в изразходването на събраните от самооблагането суми, законопроектът предвижда уточняване на нуждите, за които могат да бъдат употребени. А те са: поправка на стари и прокарване на нови водопроводи, за електрификация на селищата, за прокарване на нови пътища и поправка на стари, за строеж и ремонт на бани, училища, читалища, болници, мостове и др.

На общото събрание, свикано от управата на селсъвета, управата прави мотивирано предложение за провеждане на самооблагането. Общото събрание решава дали да се проведе самооблагането, кои мероприятия да се реализират и къде, утвърждава списъците на жителите, подлежащи на самооблагане, и определя размерите на вноските и сроковете за внасяне на сумите. Решенията на общото събрание са законни, ако присъствуват повече от половината жители на населеното място, имащи избирателни права. Решението се счита за прието, ако гласуват повече от половината присъстващи на събраниято.

Околийският народен съвет по закон добива правото да одобри или отхвърли взетото от общото събрание на населението решение, като прецени валидността на решението на събраниято, прeкeтo сметните документации на обекта, списъците на самооблагащите се, размерите на вноските и сроковете им. Решението на общото събрание влиза в сила след одобряването му от околийския народен съвет и се изпълнява от управата на селския народен съвет.

Другари и другарки народни представители! Видно е, че при тази система на самооблагане на селското население за на-

биране на средства за културно-битово строителство ще има пълна плановост, отчетност и контрол при изразходването на събраните средства.

В дни на всенароден подем, на трудов ентусиазъм за ударничество, за високи и качествени добиви, рационализация и снижаване на себестойността на стоките, които преживява нашият народ, под ръководството на Българската комунистическа партия, начело с нашия любим ръководител и председател на Министерския съвет др. Вълко Червенков и с неогренимата и безкористна помощ на великия Съветски съюз и великия Сталин за социалистическото преустройство на нашата родина, предложеният законопроект, когато бъде гласуван от нас и стане закон, ще допринесе извънредно много за бързото преустройство на българското село на социалистически основи и за бързото изграждане на социализма в нашата страна.

От името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз аз заявявам, че ние единодушно ще гласуваме предложения законопроект като много полезен и навременен. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Другари и другарки! Следва да преминем към гласуване на законопроекта.

Съгласно чл. 14 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван член по член или изцяло. Бюрото предлага, като има предвид, че законопроектът се чете член по член, да бъде гласуван по глави.

Има ли друго предложение? — Няма.

Полагам на гласуване предложението на Бюрото на Народното събрание законопроектът да бъде гласуван вместо член по член — по глави.

Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля дежурния секретар да докладва законопроекта по глави.

Секретар Руска Варадинова: (Чете)

«ЗАКОН

за самооблагане на селското население.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема заглавието на Закона за самооблагане на селското население, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Руска Варадинова: (Чете)

«Глава I

Общи положения»,

включваща от чл. 1 до чл. 4 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава I със заглавие «Общи положения», включваща от чл. 1 до чл. 4, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Руска Варадинова: (Чете)

«Глава II

Начин на провеждане»,

включваща от чл. 5 до чл. 13 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава II със заглавие «Начин на провеждане», включваща от чл. 5 до чл. 13 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Руска Варадинова: (Чете)

«Глава III

Събиране, контрол и отчет»,

включваща от чл. 14 до чл. 19 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава III със заглавие «Събиране, контрол и отчет», включваща от чл. 14 до чл. 19 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка шеста от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за авторското право.

Моля дежурния секретар да прочете законопроекта.

Секретар Георги Аракчийски: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за авторското право

Другарки и другари народни представители! Досегашният Закон за авторското право не съответства на новата същина на литературните, научните и художествени произведения, на новата тяхна роля и на новото отношение на държавата и на трудещите се към тях. Досегашният закон за ав-

торското право е създаден в изпълнение на задължения, възложени на България по силата на Ньойския договор за мир. Той отразява буржоазно-капиталистическата концепция за авторските творби като стоки, предмет на сделки, и има предвид при дадената от него регламентация предимно имуществените отношения, които могат да възникнат във връзка с авторството. Той схваща авторското възнаграждение като цена за придобиването или за ползуването от стоката авторска творба. Този закон изхожда по-нататък от идеята за изключителния характер на авторското право, за сродството му с правото на собственост, което е също така една типична буржоазно-капиталистическа концепция за авторските правомощия. На трето място досегашният закон игнорира напълно обществените интереси, свързани с оползотворяването на творбите. Той предпоставя разрешаването на въпроса за ползуването на произведението само на автора. На четвърто място досегашният закон изхожда от идеята, че издаването и разпространяването на авторските творби се извършва от частни издателства, които имат за цел да осъществяват капиталистическа печалба, а не да внедряват и разпространяват обществено-полезни творби. Въпреки привидното прокламиране на изключителния квазисобственически характер на авторското право, целият режим, установен с досегашния закон, предоставяше автора на милостта на мощните частни капиталистически предприятия, които експлоатираха не само читателите чрез търговията с книги, но и самите автори чрез издателските договори. Един такъв закон за авторското право няма повече право на съществуване в условията на строителството на стопанските и културни основи на социализма, на преустройството на науката, изкуството и литературата върху прогресивни социалистически основи и на поставянето им в цялостна служба на народа. Той трябва да бъде заместен с един нов закон за авторското право, който да изхожда от съвършено други основни идеи. Той трябва да постави като крайъгълен камък на новия правен режим на авторството идеята, че авторството представлява специфичен вид конкретен високо квалифициран труд и въпросът за авторското възнаграждение трябва да бъде уреден не като въпрос за цена, а като въпрос за особен вид трудово възнаграждение, съобразено със социалистическия принцип всекиму според количеството и качеството труд. Новият закон трябва да преодолее идеята за изключителния и квазисобственически характер на авторското право върху научните, литературни и художествени произведения и да отреди широко място за общественото използване на авторската творба. Той трябва да тури на преден план не само имуществените, но и личните права на автора. Новият закон трябва да отрази също така и коренно променения характер на издателствата като културни обществени институти, които нямат за цел да осъществяват частна предприемаческа печалба, а се превръщат във важни органи на културно строителство и на внедряване и разпространяване на авторските творби сред най-широките маси на трудещите се. При тази трансформация в основите, от които трябва да изхожда новият закон за авторското право, отпада антагонистическият характер на издателските договори, отпада антагонизмът между интересите на издателствата и авторите и се премахва всяка възможност за експлоатация на авторския труд и на читателските кръгове от издателствата.

По силата на изложените съображения реформата на авторското право трябва да се извърши не чрез изменения и допълнения на досегашния закон, а чрез неговото заместване с един нов закон, който да установява и една нова система на авторското право, изградена на нови начала. Предлаганият законопроект за авторското право изхожда от основните съображения, развити по-горе. Той е изработен при широко и постоянно съобразяване с правилата на сегашното съветско авторско право от 1928 година, с разпоредбите в проекта за гражданския кодекс на СССР от 1947 г. и с теоретичните постижения на съветската гражданско-правна наука. В сегашната фаза от развитието на реформата на българското гражданско право не се оказва възможно уреждането на авторското право и на издателския договор в един единен закон. Това може да стане само в рамките на един общ граждански кодекс на Републиката.

Предлаганият законопроект обхваща пет глави: цел, предмет и съдържание; носител на авторското право; времетраене и разпореждане с авторското право; защита на авторското право и заключителни и преходни правила. Отделните норми, включени във всяка от тия глави, са съобразени с основните начала, върху които трябва да легне един социалистически режим на авторските права и на тяхното обществено използване.

Моля, като разгледате настоящия законопроект, ако го одобрите, да го приемете и гласувате.

Председател на Комитета за наука, изкуство и култура.

С. Гановски

ЗАКОНОПРОЕКТ

за авторското право

I. Цел, предмет и съдържание

1. Настоящият закон урежда отношенията във връзка с произведенията на литературата, науката и изкуството с цел да допринесе за изграждането и разцвета на социалистическата

култура в Народната република България, да улесни внедряването и разпространяването на тия произведения сред трудещите се, както и да обезпечи и защити интересите на авторите, като поставя тези интереси в хармония с интересите на народа.

2. Предмет на авторското право може да бъде всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е издадено или изразено в каквато и да е обективна форма.

3. Авторът има неотчуждимо право на авторско име върху своето произведение.

Който издава или използва чуждо произведение, което може да бъде предмет на авторско право, ако то не е от анонимен автор, е длъжен да обявява името или псевдонима на автора, макар и да е изтекло времетраенето на авторското право за автора и наследниците му.

4. Авторът има право да реши дали създаденото от него произведение е зряло за издаване, преиздаване, изнасяне, представяне или възпроизвеждане по друг начин, да го използва по допустимите от закона начини: да получава възнаграждение за използването му, да иска запазване неизменяемостта на произведението си и да разрешава превеждането и издаването му на чужди езици.

5. Издаването, изнасянето, представянето или ползуването на чуждо произведение по друг начин, докато трае авторското право, се допуска само в изрично посочените в закона случаи.

6. Без съгласие на автора и без заплащане на авторското възнаграждение се допуска:

а) използване на чуждото произведение за създаване на ново самостоятелно произведение.

Обаче преработването на литературно произведение в драматично или в сценарий и обратно, както и на драматично в сценарий и обратно се допуска само със съгласието на автора;

б) използването на цитати за научни, публицистични и други произведения;

в) помествания на сведения и откъслечи във вестниците и другите периодични издания от речи и отчети, произнесени на публични събрания и заседания;

г) препечатването в периодичните издания на съобщения и статии, обнародвани във вестниците, като при статии задължително се посочва източникът, откъдето са взети, и името на автора, ако то е обявено.

Не се допуска обаче препечатването без съгласието на автора на обнародвани във вестниците и други периодични издания произведения на художествената литература и науката, както и дописките на специалните кореспонденти;

д) изобразяване на произведения на живописата със средствата на скулптурата и обратно;

е) публичното изпълнение на произведения в културно-просветни учреждения, ако няма платен вход и на изпълнителите не се заплаща възнаграждение;

ж) възпроизвеждане на художествени произведения, които се намират по улиците и площадите, без механично контактно копиране;

з) поместване на всякакъв вид произведения в публична изложба с изключение на онези, чието публично излагане е забранено от автора.

7. Без съгласие на автора, но със заплащане на авторско възнаграждение, се допуска:

а) вмъкването на откъслечи или на незначителни по размер научни, литературни и други произведения, незначителни по брой снимки, скици и други такива във вестници и периодични издания, в научни, учебни и политико-просветни трудове, в сборници и други произведения при задължително посочване на автора и източника;

б) използване на чужд литературен текст от композитора на музикалното произведение. Авторът на текста има право на възнаграждение при издаването на музикалното произведение;

в) използването на художествени и фотографски произведения в изделия на фабричната и занаятчийската промишленост и домашното производство.

8. Ако драматично, музикално, пантомимно, хореографско или кинематографно произведение бъде веднаж издадено или изпълнено, то може да бъде използвано по-нататък без да се иска съгласието на автора, но като му се заплати авторско възнаграждение, с изключение на случая по чл. 6, буква «е».

9. Използването на веднаж издадени или изпълнени произведения за предаване по радиото стъва без съгласието на автора и без заплащане на авторско възнаграждение.

Специално поръчаните произведения за предаване по радиото се заплащат еднократно.

II. Носители на авторско право

10. Авторско право на произведения, които са издадени или се намират в територията на Народната република България, се признава на авторите и на техните правоприменници независимо от гражданството им.

Авторско право на произведения, които са издадени или се намират в чужбина, се признава само тогава, когато има специално съглашение между Народната република България и съответната държава.

Автор, гражданин на Народната република България и неговите наследници се ползват от защитата на авторското право в нейната територия и относно произведенията, които са из-

дадени или се намират в чужди държави, независимо от това дали между Народната република България и чуждата държава съществува предвиденото в горната алинея съглашение.

11. Авторското право върху произведение, създадено от двама или повече автори, принадлежи неделимо на всички съавтори, независимо от това дали колективното произведение представлява неделимо цяло или се състои от части, които запазват самостоятелното си значение. Съавторите определят по взаимно съгласие начина на ползване и разпореждане с авторското право върху цялото произведение.

Всеки съавтор на колективно произведение запазва авторското право върху своята част от него, ако тази част има самостоятелно значение и ако между съавторите не е уговорено друго.

12. Авторското право върху рисувално, скулптурно, графично или фотографно изображение на друго лице принадлежи на създателя на изображението. Авторът обаче може да упражнява правото на умножаване и разпространяване на това изображение само със съгласието на изобразеното лице, а след неговата смърт — със съгласието на преживелия съпруг и на децата на починалия.

13. Авторското право на писма принадлежи на лицето, което ги е написало.

Обнародването на писмата се допуска само със съгласието на автора и на лицето, до което са били изпратени, а в случай на смърт на един от тях — със съгласието на преживелия съпруг и на децата на починалия.

14. Авторско право имат и съставителите на сборници от произведения, които не са предмет на ничие авторско право, при условие, че тия сборници са самостоятелно съставени и обработени.

Това право не пречи на други лица да издават същите произведения, но с тяхна самостоятелна обработка.

Съставителят на сборници от произведения, които са предмет на някое авторско право, има такова право върху сборника като цяло, при условие, че сборникът е съставен при запазване правата на отделните автори, чиито произведения са поместени. На тия автори се запазват правата да издават своите произведения в други издания, ако не е уговорено друго със съставителя на сборника.

15. Авторите на произведения, създадени при изпълнение на служебни задачи, имат авторско право върху тия произведения на общо основание.

Съответните органи, в изпълнение на чиито служебни задачи е създадено произведение, имат право без разрешение на автора:

а) да използват произведението без да плащат възнаграждение, като материал за научни и други цели, свързани с тяхната служебна дейност, както и да умножават и разпространяват безплатно произведение между службите и служителите;

б) да издават произведението в произволно количество, като заплащат на автора съответното възнаграждение. Това право принадлежи на съответния орган в продължение на две години от деня, когато произведението е било прието от него. Преди изтичането на горния срок същото произведение може да бъде издадено и от друго държавно учреждение или обществена организация по договор с автора, само при писмено разрешение на органа, в изпълнение на чиито служебни задачи произведението е било създадено.

16. Главната дирекция на кинематографията има авторско право върху всеки произведен от нея филм като цяло.

Независимо от това авторът на сценарий, въз основа на който е създаден филмът, и авторът на музикално произведение, написано за този филм, си запазват авторското право върху своите произведения.

Авторът на литературно произведение, сценарий или музикално произведение, използвано за създаването на филм, няма право да иска отделно възнаграждение за публичните му представления, освен възнаграждението по договора му с предприятия, което е създадо филма.

17. Преводачът има авторско право върху превода. Това обаче не отнема правото на други лица да превеждат самостоятелно същото произведение.

III. Времетраене и разпореждане с авторското право

18. Вън от изрично посочените в закона случаи, авторското право е пожизнено. След смъртта на автора авторското право преминава върху неговите наследници — за съпругата пожизнено, а за децата до навършване на пълнолетието.

Завещателно разпореждане на автора относно авторското право в полза на други лица има сила за не повече от 10 години. След изтичане на времетраенето на авторското право, както и в случаите, при които авторът почине без да остави наследници, произведението остава в полза на държавата.

19. Авторското право на научни институти и обществени организации трае 15 години.

Авторското право на съставителите на сборници, антологии, речници, енциклопедии и други подобни трае 10 години за всяко издание.

Авторското право върху хореографии и пантомимни произведения, сценарии, кинофилми и звукозаписвания трае 10 години.

Авторското право за фотография и получени по аналогичен начин произведения трае за единични снимки 5 години, а за сборник от снимки — 10 години. Авторското право върху такива произведения има сила само ако на всеки екземпляр е означено името на автора, мястото и годината на издаването му.

Горните срокове текат от 1 януари на годината, през която произведението е било издадено или представено.

20. Авторът може да отстъпва на издателството, на театъра или на друго предприятие или организация отделни права, които произтичат от неговото авторско право. Това отстъпване се осъществява чрез издателски договор, договор за публично изнасяне или представяне, договор за сценарии, договор за поръчване и други договори.

Договорите за отстъпване на отделни авторски права не могат да имат действия повече от 5 години.

21. Придобиването на произведения на изобразителното изкуство не прехвърля авторското право върху приобретателя.

Приобретателят е длъжен да допуска автора да копира, да издава и разпространява това произведение, ако това представлява културен или обществен интерес.

22. По предложение на КНИК авторското право може да бъде отчуждено с разрешение на Министерския съвет, който определя и възнаграждението, което трябва да се заплати.

23. Ако веднаж издадено или представено произведение има важно обществено или културно значение, то може с разрешение на председателя на Комитета за наука, изкуство и култура да бъде издадено или използвано по друг начин от обществените организации, културни институти и организации, ако авторът е отказал да им отстъпи такова право без да има за това уважителни, според правилата на социалистическото обществено, основания.

24. Произведението не може да бъде предмет на принудително изпълнение, освен за задължение от престъпление, извършено от автора или за издръжка, която по закон лежи върху него. Върху вземания на автора по сключени договори за отстъпване на отделни авторски права принудително изпълнение се извършва по общия ред за изпълнения върху вземания.

IV. Защита на авторското право

25. Който наруши авторско право е длъжен да заплати причинените вреди и загуби.

Когато нарушението е извършено от държавно учреждение, обществена организация или друго юридическо лице, то отговаря за вредите и загубите солидарно с виновните длъжностни лица.

26. Когато произведението бъде издадено, публично изнесено или представено, или използвано по друг начин без съгласието на автора, с изключение на случаите по чл. 23, авторът може да иска по съдебен ред да се забрани и спре издаването и разпространяването на произведението, по-нататъшното му публикуване, изнасяне или представяне, както и всяко друго неправомерно използване.

27. В случай на противозаконно издаване на произведението по какъвто и да е начин, издадените екземпляри, по искане на автора, или му се предават по оценка, определена по взаимно съгласие, или от съда, за сметка на нанесените му щети, или се привеждат в негодност за употреба.

28. Имууществените или личните права на автора на произведението, издадено под псевдоним или анонимно, докато авторът не направи достояние действителното си име, се защитават от онова учреждение или организация, която е издавала произведението, изнесла го е публично или по друг начин го е възпроизвела.

V. Заключителни и преходни разпоредби

29. При Комитета за наука, изкуство и култура се създава служба за авторско право в рамките на личния щат. Нейното устройство и функции се определят в правилник, одобрен от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

30. Размерите на авторските възнаграждения за различните използвания на произведенията се определят с постановление на Министерския съвет по предложение на КНИК.

31. Настоящият закон отменява досегашния закон за авторското право.

За неговото приложение се издават правилници и наредби, одобрени от председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

32. Настоящият закон се прилага и относно авторското право на произведения, създадени преди влизането му в сила.

В случаите обаче, при които притежанието на авторски права върху такива произведения се окаже прекратено по силата на настоящия закон, авторът или неговите наследници могат да упражнят правата си до една година след влизането на закона в сила, ако времетраенето, което им е останало по досегашния закон, надвишава една година.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата докладчикът на законодателната комисия д-р Васил Хаджиев.

Докладчик д-р Васил Хаджиев: Законодателната комисия, след като обсъди законопроекта, направи следните изменения и допълнения към него: (Чете)

«1. В чл. 4 думата «зряло» да се замени с думата «готово», а думите «използуването му» да се заменят с думите: «издаването и използването му по друг начин».

Съображения. С измененията текстът става по-ясен и по-точен.

2. В чл. 22 думата «разрешение» да стане «решение», а думата «възнаграждението» да се замени с думата «обезщетението».

Съображения. Поправките са редакционни. Касае се за обезщетение при отчуждаване на авторско право, а не за възнаграждение.

3. Чл. 23 да се прередактира така:

«Ако веднаж издадено или представено произведение има важно обществено или културно значение, то може с разрешение на председателя на КНИК да бъде издадено или използвано по друг начин от държавни и обществени организации, ако авторът е отказал да им отстъпи такова право, без да има за това уважителни, според правилата на социалистическото общество, основания.»

Съображения. Новата редакция, без с нея да се изменя по същество старият текст, е по-ясна и по-точна.

4. В чл. 28 след думите «публично или» да се добавят думите «го е възпроизвела», а същите думи в края да се заличат.

Съображения. Изменението е редакционно.

5. В чл. 29 в първото изречение думите «в рамките на личния щат» да се заличат.

Съображения. Заличаваните думи са излишни.

За председател на законодателната комисия: **Вл. Димчев**

Председател Фердинанд Козовски: Понеже няма записани оратори по законопроекта, следва да преминем към гласуването му.

Съгласно чл. 14 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван член по член или изцяло. Бюрото на Народното събрание, като има предвид, че законопроектът се чете член по член, предлага същият да бъде гласуван по глави.

Има ли друго предложение? — Няма.

Полагам на гласуване предложението на Бюрото на Народното събрание, законопроектът да бъде гласуван вместо член по член, по глави. Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля дежурния секретар да докладва законопроекта.

Секретар Георги Аракийски: (Чете)

«ЗАКОН

за авторското право.»

Председател Фердинанд Козовски: Който приема заглавието на законопроекта — «Закон за авторското право», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Аракийски: (Чете)

«Глава I

«Цел, предмет и съдържание»,

включваща членове от 1 до 9 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава I със заглавие «Цел, предмет и съдържание», включваща членове от 1 до 9 включително, с предложението на законодателната комисия: в чл. 4 думата «зряло» да се замени с думата «готово», а думите «използуването му» да се заменят с думите «издаването и използването му по друг начин», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Аракийски: (Чете)

«Глава II

«Носители на авторско право»,

включваща членове от 10 до 17 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава II със заглавие «Носители на авторско право», включваща членове от 10 до 17 включително, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Аракийски: (Чете)

«Глава III

«Времетраене и разпореждане с авторското право»,

включваща членове от 18 до 24 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава III със заглавие: «Времетраене и разпореждане с авторското

право», включваща членове от 18 до 24 включително, с предложението на законодателната комисия за поправки: в чл. 22 думата «разрешение» да стане «решение», а думата «възнаграждението» да се замени с думата «обезщетението» и чл. 23 да се прередактира така: «Ако веднаж издадено или представено произведение има важно обществено или културно значение, то може с разрешение на председателя на КНИК да бъде издадено или използвано по друг начин от държавни и обществени организации, ако авторът е отказал да им отстъпи такова право, без да има за това уважителни, според правилата на социалистическото общество, основания», моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Аракийски: (Чете)

«Глава IV

«Защита на авторското право»,

включваща членове от 25 до 28 включително.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава IV със заглавие «Защита на авторското право», включваща членове от 25 до 28 включително, с предложението на законодателната комисия в чл. 28 след думите «публично или» да се добавят думите «го е възпроизвела», а същите думи в края да се заличат, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Георги Аракийски: (Чете)

«Глава V

«Заклучителни и преходни разпоредби»,

включваща от чл. 29 до чл. 32.

Председател Фердинанд Козовски: Който приема глава V със заглавие «Заклучителни и преходни разпоредби», включваща членове от 29 до 32, с предложението на законодателната комисия в чл. 29 в първото изречение думите «в рамките на личния щат» да се заличат, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към последната точка от дневния ред:

«Разглеждане предложението на Националния съвет на Отечествения фронт за отзоваване на народни представители.»

В Президиума са постъпили две писма. Едното е от 31 август 1951 г., със следното съдържание: (Чете)

«До Президиума на Народното събрание — Тук.

Съгласно решението си, удостоверение с протокол на постоянно бюро на Националния съвет на Отечествения фронт от 30 август 1951 г., Националният съвет на Отечествения фронт отправя искане до Президиума на Народното събрание за отзоваване от Народното събрание избраните с листата на Отечествения фронт народни представители: Петър Каменов, Стефан Светозаров и Никола Павлов за това, че като членове на Българския земеделски народен съюз са проявили груба фракционна и разложителна вражеска дейност, вследствие на което са били изключени като членове на Българския земеделски народен съюз с решение на Управителния съвет на Съюза, взето в заседанието му на 9 юни 1951 г.

Молим, на основание чл. 73 от Закона за избиране на народни представители, това искане на Националния съвет на Отечествения фронт да бъде внесено в Народното събрание за разглеждане и решение.»

И второ писмо от Националния съвет на Отечествения фронт от 1 ноември 1951 г., със следното съдържание: (Чете)

«До Президиума на Народното събрание — Тук.

Съгласно решението си, удостоверение с протокол на постоянно бюро на Националния съвет на Отечествения фронт от 1. XI. 1951 г., Националният съвет на Отечествения фронт отправя искане до Президиума на Народното събрание за отзоваване от Народното събрание избраните с листата на Отечествения фронт народни представители: Титко Николов Черноколев поради това, че е изключен от Българската комунистическа партия, решение на ЦК на БКП от 30. VI. 1951 г., за враждебни действия, насочени против политиката на Партията и Правителството и кооперативното движение на село, водещи към разстройство на ТКЗС.

Молим, на основание чл. 73 от Закона за избиране на народни представители, това искане на Националния съвет на Отечествения фронт да бъде внесено в Народното събрание за разглеждане и решение.»

Другари депутати! Съгласно установената практика, предлагам да се избере комисия от народни представители, която да проучи материалите и да излезе с доклад и предложение.

Има ли други предложения? — Няма.

Има думата народният представител др. Демир Янев.

Демир Янев: Предлагам, комисията за разглеждане предложението на Националния съвет на Отечествения фронт за отзоваване на народните представители Петър Каменов, Стефан Светозаров, Никола Павлов и Титко Черноколев да има следния състав: председател д-р Иван Пашов и членове: Нинко Стефанов, Янко Марков, Борис Бонов и д-р Пеню Костурков.

Председател Фердинанд Козовски: Чухте предложението на др. Демир Янев. Има ли други предложения? — Няма.

Който е съгласен, комисията за разглеждане предложението на Националния съвет на Отечествения фронт за отзоваване на народните представители Петър Каменов, Стефан Светозаров, Никола Павлов и Титко Черноколев да има състав: д-р Иван Пашов — председател, и членове: Нинко Стефанов, Янко Марков, Борис Бонов и д-р Пенчо Костурков, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

С това дневният ред на днешното заседание е изчерпан.

Бюрото на Народното събрание предлага за следното заседание, което ще се състои утре, петък, 2 ноември 1951 г., в 15 ч., следния дневен ред:

1. Доклад на комисията на Народното събрание по отзоваване на народни представители.

2. Законопроект за народни съвети на депутатите на трудещите се.

3. Законопроект за избиране народни съвети на депутатите на трудещите се.

4. Законопроект за собствеността.

5. Решение за избиране на съдии за Върховен съд на Народната република.

Който от другарите депутати е съгласен с предложениия дневен ред за утрешното заседание, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 20 ч. 25 м.)

Председател: **ФЕРДИНАНД КОЗОВСКИ**

Секретари: { **РУСКА ВАРАДИНОВА**
ГЕОРГИ АРАКЧИЙСКИ

Началник на Стенографския отдел: **ВЕСЕЛИН ИОНКОВ**